

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

**Збірник тез доповідей
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“Службово-бойова діяльність
Національної гвардії України:
сучасний стан, проблеми
та перспективи”**

Секція 1

**Актуальні проблеми оперативного
мистецтва та тактики Національної гвардії
України**

(<http://nangu.edu.ua>)

2 квітня 2020 року

м. Харків

Оргкомітет конференції

Голова оргкомітету – перший заступник начальника Національної академії з навчально-методичної та наукової роботи генерал-майор **Морозов О.О.**

Відповідальний секретар оргкомітету:

науковий співробітник науково-організаційного відділу **Медвідь Ю.І.**
(057-732-37-56, 53-96)

Члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного центру полковник **Приходько І.І.**;
начальник навчально-методичного центру полковник **Тробюк В.І.**;
начальник оперативно-тактичного факультету полковник **Павлов С.П.**;
начальник командно-штабного факультету полковник **Овчаренко В.В.**;
начальник факультету логістики полковник **Єманов В.В.**;
начальник гуманітарного факультету полковник **Іщенко С.О.**;
начальник Київського факультету полковник **Корнієнко Д.М.**;
начальник відділу по роботі з особовим складом полковник **Драган Ю.А.**;
начальник відділу родів військ та служб полковник **Держач О.В.**;
начальник науково-організаційного відділу підполковник **Морозов І.Є.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, майдан Захисників України, 3, Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ.

Контактні телефони: 057-739-26-02, 057-732-37-56.

Електронна адреса: nov_nangu@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори

**Секція № 1.
Актуальні проблеми оперативного мистецтва та тактики
Національної гвардії України**

Керівник секції: доктор військових наук, старший науковий співробітник
полковник **Бацамут В.М.**;

Заступник керівника секції: кандидат військових наук, доцент полковник
Панченко В.Ю.;

Секретар секції: підполковник **Каплун Є.О.**

Тематика секції:

- проблеми забезпечення державної безпеки силами і засобами Національної гвардії України;
- проблеми розмежування повноважень Національної гвардії України та Національної поліції України в охороні громадського порядку та забезпеченні громадської безпеки у кризових ситуаціях;
- основні проблеми організації управління силами Національної гвардії України у надзвичайних ситуаціях та у спеціальних операціях і шляхи їх вирішення;
- адаптація зарубіжного досвіду у організації виконання завдань в припиненні масових заворушень;
- службово-бойова діяльність військових частин Національної гвардії України в охороні та обороні важливих державних об'єктів;
- обґрунтування завдань та способів ведення військової розвідки частин Національної гвардії України;
- шляхи та способи вдосконалення методики роботи командира та штабу військової частини з організації виконання завдань у відриві від ППД;
- напрями вдосконалення способів дій формувань Національної гвардії України у спеціальних операціях;
- проблеми організації взаємодії формувань Національної гвардії України з іншими військовими формуваннями, правоохоронними органами, органами державної влади, місцевого самоврядування під час охорони громадського порядку у надзвичайних ситуаціях.

УДК 351.865

Бабков Ю.П., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ТЕОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

В сучасній законодавчій базі і науковій літературі розглядаються різні підходи до визначення понять “національна”, “державна”, “воєнна”, “громадська” безпека, що характеризує відсутність єдності у підходах до визначення термінологічної бази.

Термін “національна безпека” сьогодні офіційно визначає закон України “Про національну безпеку України”, як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз.

Взагалі термін “національна безпека” був започаткований у 1904 році президентом США Т. Рузвельтом і використовувався як синонім поняття “обороздатність держави” та до середини 80-х років ХХ сторіччя під ним розумілись воєнна і політична безпека.

В законі України “Про оборону України” визначається обороздатність держави як здатність держави до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Вона складається з матеріальних і духовних елементів та є сукупністю воєнного, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації. В широкому розумінні поняття “обороздатність держави” розглядають як воєнну безпеку. Закон України “Про національну безпеку України” дає визначення воєнній безпеці як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз. А під державною безпекою розуміється захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру.

Як видно з цих визначень, що ключовим поняттям є захищеність національних інтересів від певного виду загроз. Захищеність має тлумачитись як здатність протидіяти чи здійснювати захист. А здатність характеризується наявністю певного інтегрованого потенціалу (воєнного, економічного, соціального та морально-політичного) та належних умов для його реалізації.

Виходячи з цього “безпека” в широкому розумінні можна тлумачити як наявність потенціалу та умов для його реалізації з метою захисту від загроз та протидії їм.

Характер, масштаб і рівень загроз визначає необхідний рівень безпеки, який відповідно характеризується величиною потенціалу та сформованістю умов його реалізації. Забезпечення безпеки здійснюється шляхом створення, нарощування, підтримання та відновлення втраченого чи витраченого потенціалу й утилізація надмірного потенціалу, що є функціями відповідної системи забезпечення безпеки.

Такий підхід частково використовується в роботах науковців Богдановича В. Ю., Скулиша Є. Д., Свиди І. Ю., Сиротенка А. М., Павловського О. В. при побудові моделей управління потенціалом протидії загрозам воєнного характеру для забезпечення визначеного рівня воєнної безпеки. Доцільно використовувати аналогічний підхід при протидії загрозам національним інтересам та в інших сферах.

Таким чином, єдність підходу до тлумачення поняття “безпека” дає змогу трактувати національну безпеку як наявність потенціалу (сукупності потенціалів) і умов його реалізації для протидії і захисту від реальних і потенційних загроз національним інтересам. Використовуючи аналогічний підхід можливо сформулювати систему понять “воєнна безпека”, “економічна безпека”, “екологічна безпека”, “інформаційна безпека” тощо з конкретизацією сфер реалізації національних інтересів.

УДК 355.318

Бабков Ю.П., кандидат технічних наук доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України;
Дорофєєв А.С., слухач 718 навчальної групи оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник

СЦЕНАРІЙ ДІЙ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ОДИНОЧАСНОМУ ВИНИКНЕННІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО І ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ В ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

В Україні щорічно виникають сотні надзвичайних ситуацій (НС) різного характеру (природного, техногенного, соціального та воєнного), внаслідок яких гине велика кількість людей, а матеріальні збитки сягають кількох мільярдів

гривень. НС, як правило, взаємопов'язані між собою, та можуть виникати в комплексі, що значно посилює їх негативний вплив.

Упродовж 2019 року в Україні зареєстровано 117 надзвичайних ситуацій.

З огляду на статус та специфіку службово-бойової діяльності Національна гвардія України, яка входить до складу функціональної підсистеми ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, однією з перших залучається до виконання завдань з реагування на надзвичайні ситуації. Виконання таких завдань може ускладнитися, якщо в різних регіонах держави одночасно стануться кілька НС з високим рівнем загроз.

Це вимагає залучення значних за чисельністю сил і засобів НГУ, що підвищує рівень невизначеності у зв'язку з відсутністю керівних документів, які регламентують порядок дій за таких обставин, і ускладнює процес прийняття рішення щодо створення та застосування угруповань НГУ.

Одним із методів зниження невизначеності та підвищення оперативності прийняття рішення є моделювання процесу прийняття рішення, зокрема з використанням сценарно-ситуаційного підходу. Суть такого підходу полягає у формуванні великої кількості ймовірних сценаріїв і ситуацій та їх використання для прийняття рішення зі створення угруповань НГУ при реагуванні на НС.

Мета досліджень полягає у розробленні сценарію дій угруповань НГУ при одночасному реагуванні на НС соціального та техногенного характеру у зоні відповідальності Центрального оперативно-територіального об'єднання НГУ.

Кожна ситуація має вплив різних факторів на процес застосування сил НГУ. В роботі методом апіорного ранжирування планується здійснити аналіз факторів, який покаже, що буде найбільш важливе:

- розмір (масштаб) району виникнення надзвичайної ситуації;
- кількість людських втрат;
- здатність угруповання функціонувати незалежно, без поповнення запасів і заміни особового складу;
- типи військових частин, що залучені до виконання СБЗ.

У разі одночасного виникнення декількох НС постає питання першочерговості реагування на НС. У доповіді наголошується, що визначення пріоритетності залучення сил у райони виконання завдань пропонується здійснювати на основі комплексної оцінки ризику людських втрат, матеріальних втрат та втрати управління органами державного управління.

УДК 355.431: 351.75

Бацамут В.М., доктор військових наук, старший науковий співробітник, заступник начальника науково-дослідного центру – начальник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, полковник

ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ

Сучасна суспільно-політична обстановка в країні є складною і характеризується багатоваріантністю загроз громадській безпеці (ГБ), підвищеним рівнем ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій соціального характеру (НС Сх) у різних її регіонах, ліквідація яких потребуватиме залучення відповідних за складом оперативних угруповань Національної гвардії України (НГУ).

Силами угруповання гвардії у кризовому регіоні проводяться профілактичні, ізоляційно-обмежувальні, охоронні, режимні та інші заходи, а також спеціальні операції.

Створення оперативного угруповання гвардії являє собою комплекс заходів, що проводяться Головним управлінням НГУ разом із Міністерством внутрішніх справ у взаємодії з іншими органами виконавчої влади щодо визначення складу сил і засобів, порядку їх зосередження у районах оперативних дій і розгортання відповідно до замислу майбутніх дій.

Проведений аналіз порядку створення угруповання колишніх внутрішніх військ МВС України під час подій, що відбулися у м. Київ в період листопад 2013 р. – лютий 2014 р., показав відсутність у органів військового управління чітких концептуальних поглядів на порядок і зміст заходів зі створення угруповань в тих умовах оперативної обстановки, що склалася і прогнозується в країні.

Крім того, згадані події в Україні висвітили певні зміни у самому характері виникнення і протікання НС Сх до яких слід віднести такі: по-перше, можливість виникнення НС Сх одночасно у кількох населених пунктах (мегаполісах) країни; по-друге, нестабільність оперативної обстановки в інших регіонах країни, яка характеризується певною динамікою як в ускладненні, так і у плані нормалізації обстановки; по-третє, динаміка у кількості і розподіленні території країни кризових регіонів, що змінює плече перекидання до них сил гвардії; по-четверте, участь у протестних акціях груп громадян з інших регіонів країни, які мають здатність до швидкого акумулювання у певному районі (населеному пункті), керованість таких груп; по-п'яте, значні часові масштаби протікання таких кризових ситуацій, які вимірюються тижнями і навіть місяцями.

Наголошується, що проблемам створення угруповань військ (сил), але загальновійськових, присвячені роботи вітчизняних вчених: В.М. Телелима; О.М. Загорки; В.М. Можаровського; І.С. Романченка; Ю.В. Пунди; Р.І. Тимошенка та інших. Проведений аналіз спеціальної літератури з даної тематики виділяє напрацювання також закордонних авторів: Ю.Є. Донського; В.І. Останкового; В.І. Молтенського; Ю.М. Тучкова; П.М. Тихановського; В.М. Томашева; В.В. Шуляка та інших.

Разом із тим відмічається, що напрацювання цих фахівців у повному обсязі не відповідають характеру правоохоронної діяльності і, тому, не можуть бути використані у повному обсязі в цій сфері. Аналіз показав, що глибинні напрацювання в теорії правоохоронної діяльності щодо створення оперативних угруповань саме правоохоронних сил для нейтралізації загроз ГБ наразі відсутні. Ті праці, що відомі в основному спрямовані на визначення достатнього чисельного складу створюваних правоохоронних формувань, залишаючи інші, не менш значущі, аспекти поза увагою.

У доповіді наголошується, що наведені аспекти і низка інших створюють проблемну ситуацію в діяльності органів військового управління НГУ і, тим самим, обумовлюють необхідність розроблення науково-методичного апарату із визначення (обґрунтування) доцільного способу створення оперативних угруповань НГУ в тих умовах оперативної обстановки, що склалася і прогнозується в країні.

Автором пропонується підхід, що дозволяє визначити доцільний спосіб створення оперативних угруповань НГУ для нейтралізації загроз ГБ. Підхід передбачає послідовну роботу Головного управління НГУ (територіального управління НГУ) у 6 етапів, а саме:

1. Визначення граничних строків (термінів) створення угруповань сил НГУ у кризових регіонах;
2. Визначення бойового, функціонального та достатнього чисельного складу угруповання;
3. Обґрунтування доцільного порядку зосередження сил угруповання у районі оперативних дій;
4. Обґрунтування доцільного порядку розгортання сил угруповання у районі оперативних дій;
5. Визначення раціонального варіанту перегрупування сил НГУ до районів оперативних дій;
6. Обґрунтування доцільного порядку нарощування сил угруповання (за потреби).

Сукупні дані, вироблені за наведеними елементами, є змістом певного способу створення угруповання НГУ для нейтралізації загроз ГБ в кризовому районі (регіоні) країни.

У доповіді розкривається зміст кожного з етапів, застосовувані наукові методи, військові принципи та власний доробок, які у сукупності дозволяють вирішувати часткові завдання етапів.

УДК 355.48:001

Башкатов Є.Г., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Фалько С.А.**, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

РОЛЬ ВОЄННОЇ ІСТОРІЇ В ФОРМУВАННІ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

За твердженням відомого американського соціолога Самюеля Гантінгтона відмінними рисами професії офіцера як особливого роду діяльності є компетентність, відповідальність і корпоративність. Його компетентність набувається тільки шляхом тривалого досвіду і освіти.

Способи організації та застосування насильства на будь-якому етапі історії дуже тісно пов'язані із загальними культурними особливостями суспільства. Військова майстерність, подібно праву, перетинається на своїх кордонах з історією, політикою, економікою, соціологією і психологією. Упевнене володіння знаннями воєнної історії сприяє формуванню професійних здібностей сучасного офіцера, таких як: відданість вибраному життєвому шляху, незламний характер; креативне мислення; уміння подолати кризисні негаразди.

У доповіді розкриваються нові підходи до опанування воєнно-історичних дисциплін в Академії. Показано, як ці навчальні предмети впливають на розвиток професійної свідомості майбутніх офіцерів шляхом засвоєння воєнно-історичних прикладів та розуміння ролі особистості в організації дій за призначенням. Як приклад, висвітлення сутності такого підходу до прогнозування успішності контрповстанських дій, що базується на виявленні співвідношення різних груп чинників, які запропоновано розглядати з позиції історичних аналогій. У начальних програмах доцільно збільшити обсяг матеріалу, присвяченого сучасному досвіду війн кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Під час викладання матеріалів з воєнної історії основний акцент робиться на зміні характеру бойових дій, які залежать від соціального, політичного, економічного і техніко-технологічного розвитку держав. У центрі аналізу знаходяться причинно-наслідкові зв'язки, взаємозв'язок подій, оскільки війни розгортаються в часі. Велика увага також приділяється оперативним аспектам

та питанням тилового забезпечення, як вони відображені у воєнній історії, а також ролі суспільства у війні.

Під час вивчення сучасної ситуації в зоні ООС потрібно системно підтримувати інтерес курсантів до аналітичної роботи стосовно дій українського війська. З метою формування справжнього патріота, впевненого в силі Національної гвардії України, потрібна посилена увага до нашої воєнної історії.

Необхідно освоювати нові матеріали, які включаються в навчальний процес в результаті знайомства з досягненнями військової справи в країнах НАТО. Наприклад, військове керівництво сучасних армій НАТО визнає два наріжних камені організації управління: концепцію Innere Führung і принципи Auftragstaktik, які не розривно взаємопов'язані. Загальний образ людини армії НАТО полягає в тому, що солдат – вільна людина. Його індивідуальна гідність повинна поважатися так само, як і його основні права і права на свободу. Тільки відповідальний громадянин буде діяти за своєю власною волею і відповідальністю, яку він відчуває до суспільства. Auftragstaktik - командний принцип в армії, заснований на взаємній довірі, який вимагає непохитного прагнення кожного солдата виконувати свій обов'язок. Воєначальник інформує про свій намір, встановлює чіткі досяжні цілі і забезпечує необхідні сили і ресурси. Командир лише ставить головну мету бойового завдання, даючи, таким чином, підлеглим широту у виконанні своєї місії. А підлеглий, який володіє достатнім професійним рівнем, виконує завдання самостійно за власною ініціативою, в залежності від конкретних обставин на полі бою.

УДК 355.426

Белашов Ю.О., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії Національної гвардії України, підполковник;
Тробюк Д.В., викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії Національної гвардії України, капітан

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ОХОРОНИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Відомо, що однією з основних функцій Національної гвардії України (далі-НГУ) є забезпечення охорони органів державної влади.

Нормативно-правові акти в сфері організації та несення служби з охорони органів державної влади (далі-ОДВ) силами НГУ визначають лише основи взаємодії військових частин і підрозділів НГУ з ОДВ та іншими взаємодіючими органами тощо.

Для ефективних сумісних дій підрозділів і частин НГУ з взаємодіючими суб'єктами, а саме з адміністрацією ОДВ, з Національною поліцією (далі-НП), з Державною службою з надзвичайних ситуацій (далі-ДСНС) необхідно провести ряд підготовчих організаційних заходів, які дадуть змогу чітко, ефективно і якісно виконувати поставлене завдання. До основних організаційних заходів відноситься організація всебічної взаємодії.

На даний час при виконанні завдання з охорони ОДВ відсутній єдиний спільний регламентуючий документ, який би визначав відповідальність, задачі та їх обсяг для взаємодіючих органів, особливості організації взаємодії при спільному виконанні завдань.

Все це негативно впливає на оперативність та ефективність виконання завдань з охорони ОДВ.

Таким чином, потребують подальшого удосконалення теоретичні положення щодо організації взаємодії між адміністрацією органів державної влади, НГУ, НПУ, ДСНСУ під час виконання завдань з охорони органів державної влади. Одним з напрямів подальшого удосконалення зазначених положень може бути проведення аналізу організації взаємодії при виконанні інших завдань та вивчення можливості подальшого впровадження отриманих результатів проведеного аналізу з урахуванням специфіки умов, що досліджуються, у діяльність визначених суб'єктів при спільному виконанні завдань з охорони органів державної влади.

УДК 351.746.1

Бурбела С.В., викладач кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

ТЕНДЕНЦІЇ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ ТА ХАРАКТЕР ЗАГРОЗ І НЕБЕЗПЕК НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ УКРАЇНИ

З першого дня збройного конфлікту на сході нашої держави приймали участь прикордонники. Слова «кордон» і «агресія» сьогодні майже синоніми. Відомче гасло «З кордону починається держава» по праву стає державним.

Внаслідок відкритої агресії підрозділів Збройних Сил Російської Федерації без оголошення війни у серпні 2014 року частина територій Донецької та Луганської областей опинилися під окупацією. Російська Федерація всіляко приховує факт агресії, намагаючись її замаскувати під так звану «громадянську війну» в Україні. Для цього створено маріонеткові утворення, так звані «Луганську народну республіку» та «Донецьку народну республіку». Політичне та військове управління псевдо республіками, озброєння та фінансування здійснюється вищим керівництвом Російської Федерації.

Аналіз періодизації проведення АТО та залучення сил і засобів ДПСУ до її проведення свідчить, що завдання, визначені штабом АТО для ДПСУ, в цілому були виконані. Вдалося організувати службово-бойову діяльність на адмінмежі з АР Крим та лінії розмежування Донецької та Луганської областей. Частково, у взаємодії зі Збройними Силами України, в короткий термін були створені нові бойові підрозділи, вдалося відрізати бойовиків від кордону з Російською Федерацією, що значно ускладнило постачання зброї, боєприпасів та бойовиків з боку РФ. ДПСУ спільно зі Збройними силами України, Національною гвардією зупинили поширення агресії, зірвали плани керівництва Російської Федерації з захоплення південно-східних областей України. Також, здійснювалися заходи з протидії незаконному переміщенню через державний кордон осіб, зброї та боєприпасів, у т.ч. з непідконтрольних територій вглиб України.

Аналіз обстановки, яка склалася на сьогодні з зоні проведення ООС, свідчить про її складність та напруженість. Не зважаючи на численні домовленості щодо припинення вогню, російсько-терористичні війська продовжували провокативний вогневий вплив на позиції сил ООС на всіх напрямках, застосовуючи при цьому заборонене Мінськими домовленостями озброєння.

У цілях проведення ООС усі органи та підрозділи ДПС знаходяться в оперативному підпорядкуванні керівника ООС. Додатково для нарощування сил і засобів ДПС на загрозливих напрямках створено бойові резерви: прикордонні комендатури швидкого реагування; протитанкові й зенітно-артилерійські прикордонні застави; оперативно-бойові прикордонні комендатури.

УДК 355.422.5

Власюк В.В., кандидат військових наук, доцент кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Кириллов Д.В.**, курсант гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, солдат

АПРОБАЦІЯ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТІ ВИКОНАТИ БОЙОВЕ ЗАВДАННЯ ПОХІДНОЮ ОХОРОНОЮ ЩОДО НЕДОПУЩЕННЯ РАПТОВОГО НАПАДУ ПРОТИВНИКА НА ГОЛОВНІ СИЛИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МАРШУ ПІДРОЗДІЛОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Починаючи з квітня 2014 року протиріччя між Російською Федерацією та Україною набули форму збройного конфлікту на сході держави.

З метою проведення стабілізаційних заходів на сході України було залучено Національну гвардію України (НГУ), Збройні Сили України та інші силові структури за призначенням.

Військові частини і підрозділи НГУ залучаються до виконання службових та бойових завдань на оперативно-тактичній системі блокпостів і опорних пунктах взводів.

Під час планових ротацій, зміни положення війська здійснюють марш.

Підвищену загрозу для підрозділів НГУ під час здійснення маршу можуть становити засідки противника.

Основними завданнями похідної охорони є забезпечення: безперешкодного просування колони основних сил; унеможливлення раптового нападу противника на підрозділи, які охороняються; вигідних умов для вступу в бій.

У наявних керівних документах, а саме Бойових статутах, Інструкціях, Методичних рекомендаціях, Наказах, Настановах не розглядаються питання щодо кількісної оцінки можливості виконати бойові завдання похідною охороною під час здійснення маршу підрозділом НГУ.

Не своєчасне виявлення засідки противника похідною охороною може призвести до значних втрат серед особового складу підрозділу, озброєння та техніки, про що свідчать чисельні факти обстрілів колон силових структур противником на сході України. Тому виникає потреба застосування наукових підходів та розроблення математичної моделі, за допомогою якої оцінювати можливість виконати бойові завдання похідною охороною щодо недопущення раптового нападу противника на головні сили під час здійснення маршу підрозділом НГУ.

Для вирішення описаної проблемної ситуації було розроблено модель оцінювання можливості виконати бойове завдання похідною охороною щодо недопущення раптового нападу противника на головні сили під час здійснення маршу підрозділом НГУ.

Застосування розробленої моделі дозволяє проводити розрахунки прогнозованих результатів виконання бойового завдання похідною охороною підрозділу НГУ під час здійснення маршу: обчислювати ймовірності не ухилення противника від органів розвідки похідної охорони, знищення засідки противника силами похідної охорони усіма наявними вогневими засобами, своєчасного розгортання у бойовий порядок колони, що здійснює марш. Після порівняння отриманих шуканих значень ймовірностей із встановленим рівнем оцінюється прогнозована можливість виконання бойового завдання похідною охороною підрозділом НГУ під час здійснення маршу.

Напрямок подальшого дослідження планується розроблення методики оцінювання можливості виконати бойове завдання похідною охороною та

рекомендацій командирам підрозділів НГУ щодо недопущення раптового нападу противника на головні сили під час здійснення маршу.

УДК 351.75

Волобуєв Р.В., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ З КОНВОЮВАННЯ ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ

Військові частини та підрозділи Національної гвардії України продовжують виконувати завдання з конвоювання екстрадиції та охорони підсудних узятих під варту або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також забезпечення охорони осіб, які тримаються під вартою, під час судових засідань та під час прийняття участі у розшуку, переслідуванні і затриманні цих осіб, які втекли з-під варті.

При організації взаємодії, відповідно керівних документів та наказів і розпоряджень старших начальників, командир має погодити:

- між підпорядкованими підрозділами та з сусідніми частинами НГУ порядок надання взаємної допомоги під час виконання повсякденних завдань та за надзвичайних обставин, перевірки варт, військових нарядів, які виконують службово бойові завдання в районах дислокації взаємодіючих частин; спільні дії під час розшуку злочинців, які втекли, та інших подіях у районах дислокації частин;

- з підрозділами Державної кримінально-виконавчої служби (адміністрацією слідчих ізоляторів, установ виконання покарань) – маршрути конвоювання та пункти обміну, графіки конвоювання засуджених автодорожніми вартами;

- з місцевими органами поліції: спільні дії під час виконання повсякденних завдань конвоювання, а також при різких змінах обстановки, проведенні розшукових заходів, за надзвичайних обставин, маршрути планового конвоювання, відкриття (закриття) пунктів обміну, порядок повідомлення органу-одержувача про конвоювання, заходи щодо забезпечення конвоювання на виїзні сесії судів (місця утримання конвойованих осіб, порядок виділення транспортних засобів і приміщень для варт);

- з місцевими органами служби безпеки: порядок спільних дій по розшуку злочинців, які втекли з-під варті; заходи щодо дотримання режимних вимог під час конвоювання за заявками органів служб безпеки;

- зі штабами військових оперативних командувань Збройних Сил України, начальниками гарнізонів: заходи і спільні дії щодо порядку зв'язку і взаємного

інформування про обстановку і надання допомоги в затриманні злочинців, які втекли з-під варти.

На сучасному етапі під час перевезення спецконтингенту, коли Укрзалізниця зменшує кількість часу на стоянку потягів на залізничних станціях, значна увага приділяється питанню щодо збільшення часу стоянки потягу на пунктах обміну через відділ спеціальних перевезень на Південній залізниці.

Використовуючи різні форми взаємодії підрозділів Національної гвардії, Національної поліції МВС України з іншими державними та правоохоронними органами для забезпечення виконання службово-бойових завдань – це безпосередньо засновані на законодавчій основі способи офіційного співробітництва, що забезпечують узгоджений характер методів діяльності та доцільне їх поєднання у боротьбі зі злочинністю.

Таким чином, при своєчасно організованій взаємодії з частинами та органами на шляху слідування повинне забезпечуватись:

- повне та своєчасне виконання завдань з конвоювання засуджених, підсудних до пунктів призначення;
- суворе дотримання судових процесів, термінів утримання засуджених та підсудних в ізоляторах тимчасового тримання;
- необхідні затримки руху поїздів по лінії Укрзалізниці на залізничних станціях при проведенні обміну спеціального контингенту.

УДК 355.4

Гарбузов О.А., старший викладач, Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого; **Євтушенко І.В.**, кандидат юридичних наук, доцент, Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, капітан

ЗАХОДИ З ЛІКВІДАЦІЇ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ ФОРМУВАНЬ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

Боротьба з диверсійно-розвідувальними формуваннями (ДРФ) сил спеціальних операцій (ССО) іноземних держав вимагає комплексного підходу. З боку СБ України та інших відомств вона багатобічна і різноманітна, ведеться з максимальною віддачею, цілеспрямованістю і напруженням, вимагає великих витрат сил і засобів, ретельної координації й узгодженості всіх дій.

Комплексний підхід полягає у ретельно спланованій і скоординованій загальній системі заходів держави, яка включає організаційно-політичні, контррозвідувальні, військові, адміністративно-правові і кримінально-процесуальні елементи.

Згідно до Положення про територіальну оборону України, ведення безпосередньої боротьби з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями організовує Генеральний штаб Збройних Сили України.

Служба безпеки України здійснює виявлення диверсійно-розвідувальних груп, озброєних формувань агресора і можливих районів їх дій, своєчасно інформує про це РНБО і військово командування. Ліквідація диверсійно-розвідувальних формувань може здійснюватись на стадіях підготовки, висадки, безпосереднього проведення підривної діяльності і виводу на операційну базу. Основними заходами з ліквідації ДРФ на стадії підготовки до закидання є удари авіації і артилерії, а також нальоти спецпідрозділів органів безпеки, Міністерства оборони або змішаних оперативно-військових груп.

Успіх цих заходів залежить від належної організації розвідки, встановлення точного місця знаходження об'єкта, системи охорони і оборони, чисельності і озброєння особового складу, наявності військ поблизу об'єкта і можливості отримання підкріплення з інших місць.

Для ліквідації ДРФ в період засилання використовуються сили територіальної оборони, засоби Повітряних Сил ЗС України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, а також оперативні підрозділи СБ України.

Дії сил, виділених для ліквідації ДРФ будуть носити характер швидкоплинних боїв і схваток. Частина сил, виділених для ліквідації формувань використовується з метою оточення (блокування) району десантування і організації заслонів на ймовірних шляхах руху учасників ДРФ при спробі вийти з оточення. Якщо під час викидання (висадки) не вдалось повністю ліквідувати ДРФ і частина її учасників сховалась або хоче вийти із бойового зіткнення, проводиться ретельне прочісування місцевості і переслідування противника, який відходить. Одночасно підрозділами СБУ активізується робота з агентами і довіреними особами у місцях можливої появи диверсантів, встановлюється контроль за рухом на основних комунікаціях, організується перевірка документів. Ретельно оглядається район викидання (висадки) з метою пошуку прихованого спорядження і майна. В місцях їх виявлення виставляються засідки і організується спостереження. Якщо захоплення учасників ДРФ здійснюється безпосередньо в районах десантування, то бойові дії групи захоплення починаються тільки після

приземлення (висадки). Вогонь ведеться лише при вчиненні опору групі захоплення.

УДК.355.426.4:351.472

Гармаш В.П., т.в.о начальника науково-дослідної лабораторії будівництва та оперативного застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО СТАТУСУ
ТА ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ
БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ**

З моменту створення Національної гвардії України (НГУ) загальний обсяг правоохоронних завдань, котрі виконує НГУ, постійно зростає. Аналізуючи статус НГУ, згідно до законів України і нормативних актів в галузі забезпечення державної безпеки, можна зробити висновок, що лише НГУ серед усіх суб'єктів правоохоронної діяльності, які входять до системи МВС України, не є центральним органом виконавчої влади, уповноваженим на реалізацію державної політики. Зазначене не дає можливості структурним підрозділам гвардії в повній мірі виконувати покладні на неї функції відповідно до Закону «Про Національну гвардію України», а саме: ст.2 п.1,1., ст.2 п.1,2., ст.2 п.1,3., ст.2 п.3. Під час проведення вище зазначених заходів, у разі виникнення масових заворушень, НГУ повинна координувати діяльність правоохоронних органів з припинення масових заворушень, в той же час, не маючи статусу правоохоронного органу, не є суб'єктом законів України «Про оперативно-розшукову діяльність» (ОРД), Кримінально процесуального кодексу України (КПК). Тому, у разі внесення події про масові заворушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ст. 294 КПК виникає необхідність проведення оперативно-слідчих дій, в тому числі негласних на місці заворушення, але Кримінально-процесуальний кодекс України дозволяє це лише слідчим та оперативним підрозділам, до яких НГУ також не відноситься згідно до закону про ОРД.

З метою виконання функції визначеної пунктом 14 ст. 2: потрібна тісна взаємодія з НПУ, СБУ, ГУР ГШ ЗСУ в питаннях обміну розвідувальною та оперативною інформацією, узгодження і координації зусиль тощо. Знову ж таки, для виконання такого завдання НГУ має бути суб'єктом ОРД.

Згідно ст.17 Конституції України «...Збройні Сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян...», що теж свідчить на користь зміни статусу НГУ на правоохоронний орган з військовим статусом.

Таким чином, НГУ, яка виконує ряд правоохоронних функцій має бути віднесена до правоохоронних органів і є потреба законодавчо змінити статус НГУ і викласти його таким чином: «Національна гвардія України – це правоохоронний орган спеціального призначення з військовим статусом, призначений для охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, забезпечення громадської безпеки та відновлення правопорядку у кризових ситуаціях, що вимагають одночасного залучення великої кількості сил та засобів, та, у взаємодії з іншими правоохоронними органами – для забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій. Національна гвардія України належить до центральних органів виконавчої влади і реалізує державну політику в сфері охорони критичної інфраструктури визначених Кабінетом Міністрів України, обігу ядерних матеріалів, ядерних установок, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності».

УДК 355.426.4

Головань О.М., кандидат військових наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Яковенко Е.С.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Розвиток Української держави і громадянського суспільства у ХХІ ст. та його орієнтування в Європейському напрямку передбачають безпосереднє втілення в життя найактуальніших здобутків науково-технічного прогресу. Наряду з цим, Україна стала членом *асоціації сил жандармерії та поліції країн Європи та Середземного моря* ФІЕР (від перших літер країн-засновниць: Франція, Італія, Іспанія, Португалія), а отже і Національна гвардія України продовжує реформування та інтегрує найкращий досвід Європейських країн де важливою складовою правоохоронних органів є використання новітніх технологій. Серед

передових технологічних проривів – безпілотні технології.

За підсумками 2015 року Україна стрімко наздогнала лідерів галузі (США та Ізраїль) та увійшла до трійки лідерів країн світу з розроблення дронів (*англ. drone, flying robot*) – безпілотних літальних апаратів (БПЛА), дистанційно керованих (пілотованих) операторами, або, так званими, зовнішніми пілотами.

На даний час використання БПЛА у підрозділах гвардії є тільки у перспективі, хоча у всьому світі правоохоронні органи використовують їх для виконання завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки. Стримуючим фактором залишається невирішеність питань з врегулювання використання цієї техніки у загальному повітряному просторі держави, хоча робота в цьому напрямку ведеться, потрібно лише її розвивати.

УДК 355.54

Голубок М.Г., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Шерстюк А.Д.**, старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ ІМІТАЦІЇ БОЮ В СИСТЕМІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Підвищення рівня індивідуального та групового тактичного вишколу військовослужбовців Національної гвардії України є головним напрямком бойової підготовки.

Бойова підготовка – це цілеспрямований та організований процес навчання і виховання військовослужбовців (офіцерів, сержантів і старшин, солдатів) та підготовки (злагодження) органів військового управління (штабів) тактичного рівня, а також екіпажів, розрахунків, обслуг, команд, підрозділів, військових частин (кораблів) з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період. Основою бойової підготовки є польова виучка, яка є комплексом умінь і навиків особового складу, злагодженість підрозділів, частин, з'єднань, органів управління і їх здатність вести бойові дії в різній обстановці. Головним в польовій виучці, її основою є тактична підготовка, їй підпорядковані всі інші предмети навчання.

Головною вимогою під час кожного тактичного навчання будь-якого рівня незмінно залишається його видовищність. Кожному такому навчанню передують десятки репетицій, і будь-яка зміна, не передбачена сценарієм,

незмінно призводить до руйнування всього дійства.

Нині в тактичній підготовці армій країн світу Північноатлантичного альянсу широко використовуються лазерні імітаційні системи. Більше того, протягом останніх років постійний аналіз всього, що відбувається на тактичному полі, тричі призводив до змін у бойовому статуті сухопутних військ Сполучених Штатів Америки. Звісно, застосування імітаційних систем не може повністю замінити повноцінних вогневих тренувань – навчитися стріляти влучно можна лише стріляючи. Однак для тактичного вишкілу, лазерні системи є тією складовою, яка забезпечує виведення підготовки військ на якісно вищий рівень. В процесі польової виучки з використанням лазерних імітаційних систем, потрібно виходити з того, що військовослужбовці та підрозділи мають бути поставлені в умови, наближені до бойових. Встановлені на зброї та спорядженні кожного бійця пристрої посилають на сервер центрального пункту управління дані щодо всього, що відбувається на полі бою. Надаючи власний номер кожній бойовій одиниці, після заняття можна проаналізувати, скільки було зроблено пострілів, скільки було влучень у ціль та промахів, скільки разів було відкрито вогонь по тій самій цілі, скільки цілей «уражено», скільки набоїв використано для ураження однієї цілі тощо. Це дає можливість провести ретельне вивчення тактичного застосування підрозділів зовсім іншого якісного рівня.

Методика підготовки військ із застосуванням імітаційних систем не дуже відрізняється від існуючої нині – те ж саме поетапне проведення занять на навчальних місцях, де завершальною фазою є тактичне навчання. З єдиною поправкою: репетицій немає. Вони втрачають сенс. Ці системи дозволяють виключити факт передбачення сценарію поразки цілей, виведення з ладу зброї військовослужбовця та озброєння військової техніки, тобто максимально наближають умови до бойових.

УДК 355.244.2

Гончар Р.О., кандидат військових наук, старший дослідник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ТАКТИКА ЗАПОБІГАННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ГРУПОВИХ ПОРУШЕНЬ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

На даний час соціально-політичні зміни які відбуваються в державі неоднозначно сприймаються у суспільстві. Економічна криза в умовах збройного конфлікту змінює раціональне сприйняття громадянами тієї чи іншої

ситуації в сторону негативно-емоційної реакції. Різні політичні партії, радикальні громадські рухи, недержавні організації які знаходяться під патронатом інших держав, намагаються використати, спровокувати (організувати) на свою користь протестні настрої в суспільстві.

Часом звичайні збори громадян переростають в екстремальні і навіть надзвичайні ситуації, що набувають характеру масових заворушень. Останні, як правило, пов'язані з утвореннями натовпу і найбільш часто виникають під час мітингів, демонстрацій, акцій протесту, пікетів, спортивних змагань, тощо.

Формування парамілітарних груп, тенденції радикалізації протестних акцій, наявність великої кількості нелегальної зброї вимагають від правоохоронних формувань держави вдосконалення тактики дій по запобіганню та попередженню групових порушень громадського порядку. Попередження групових порушень громадського порядку є комплексом дій складових сектору безпеки і оборони держави. В контексті безпосереднього забезпечення громадської безпеки вже в ході проведення масового заходу, слід здійснювати наступний комплекс заходів:

- патрулювання прилеглої території з метою виявлення збору груп бойовиків та виявлення схованок засобів нападу;
- здійснення контролю групами розвідки підходів до місця акції (станцій метро, зупинок громадського транспорту, автомобілів, тощо) з метою ідентифікації та нейтралізації потенційних порушників громадської безпеки;
- обмеження допуску та огляд транспортних засобів;
- застосування засобів виявлення зброї та вибухонебезпечних речовин (металошукачів, міношукачів, службових собак);
- використання снайперських груп та спостерігачів з метою виявлення у натовпі ознак скоєння порушень громадського порядку;
- рішучі дії груп вилучення порушників громадського порядку із натовпу;
- використання способів нейтралізації груп порушників громадського порядку за досвідом правоохоронних формувань країн НАТО (Франція, Англія, США).

Тактика запобігання та попередження групових порушень громадського порядку повинна базуватись на відповідних змінах в законодавчо-нормативному забезпеченні, на використанні досвіду підрозділів Національної гвардії України, застосуванні тактики, яка базується на досвіді провідних правоохоронних формувань світу.

Таким чином, тенденція збільшення кількості групових порушень громадського порядку в багатьох країнах світу і в Україні зокрема, вимагає від правоохоронних формувань відповідної професійної підготовки, застосування тактики запобігання та попередження групових порушень громадського порядку. Метою є, превентивне реагування в межах чинного законодавства, попередження масштабних масових заворушень, захист та охорона життя, прав і

свобод громадян, мінімізація втрат та збитків суспільства та держави. Впровадження тактики запобігання та попередження групових порушень громадського порядку потребує подальшого вивчення та наукового дослідження.

УДК 355.318

Гунбін К.Ю., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Перепічка В.М.**, слухач 718 навчальної групи оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ТА АКТИВНОЇ ОБОРОНИ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ (МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ)

Наразі набуває актуальності вдосконалення тактики застосування підрозділів Національної гвардії України під час масових заходів та масових заворушень. Удосконалення тактики залежить від засобів індивідуального захисту, активної оборони та транспортних і спеціально-технічних засобів забезпечення правопорядку, які надходять у підрозділи паралельно з нормативно-правовою базою їх застосування, для кращого та швидшого навчання особового складу, виготовлення відео інструкції по застосуванню даних видів у тих чи інших обставинах на правовій основі.

Досвід 2013-2014 років показав недосконалість тактики та зразків спеціальних засобів, тому доцільно розглянути наступні пропозиції:

– використання пневматичних маркерів для позначення активних правопорушників та інших осіб. Використання даного засобу надасть можливість ідентифікувати та виявляти правопорушників групі вилучення, а також здійснювати психологічний тиск на них при влученні фарбою. Даний вид спеціального засобу використовується у Сполучених Штатах Америки та Японії;

– використання води з невисоким тиском та вогнегасників при підході до бойових порядків підрозділів. За допомогою спеціального засобу можливе зупинення активних учасників масових заворушень та утримання їх на визначених дистанціях від бойових порядків. Даний вид засобу не використовується в іноземних країнах;

– використання електричних шокерів вмонтованих у гумову палицю. Використання даного спеціального засобу дає змогу бойовим порядкам тримати на відстані натовп, а також захистити кожного військовослужбовця при спробі відібрати щит або висмикнути військовослужбовця з бойового

порядку. Даний вид спеціального засобу використовує з 2013 року поліція Російської Федерації;

– вмонтовані відеокамери у шоломи. Це дасть змогу керівникам спеціальної операції бачити, що відбувається безпосередньо у бойових порядках, та фіксувати дії правопорушників. Даний вид спеціального засобу використовують у Сполучених Штатах Америки та Франції.

Метою доповіді є впровадження нових зразків індивідуального захисту, активної оборони та спеціально-технічних засобів забезпечення правопорядку та розроблення нової і вдосконалення наявної тактики дій під час масових заворушень.

Об'єктом дослідження є тактика дій підрозділів під час масових заворушень з новими зразками спеціальних засобів.

Предметом дослідження є впровадження нових зразків спеціальних засобів захисту та активної оборони у підрозділи Національної гвардії України, які залучаються до виконання завдань з припинення масових заворушень.

УДК 355.35

Єманов В.В., кандидат військових наук, старший науковий співробітник, начальник факультету логістики Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Павлов Я.В.**, кандидат педагогічних наук, заступник начальника факультету логістики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ДОСТАТНОСТІ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Для визначення ступеня достатності системи технічного забезпечення (СТхЗ) необхідно визначити потреби угруповання у заходах технічного забезпечення (ТхЗ) та можливості наявних сил і засобів ТхЗ стосовно задоволення цих потреб. Одним із підходів є визначення навантаження на систему за прогнозованим обсягом потреб у відповідних заходах забезпечення.

Визначальним чинником навантаження на СТхЗ дій угруповання є сумарний обсяг потреб у заходах ТхЗ. Основними видами потреб, отриманих за результатами прогнозу технічної обстановки та спрямованих на забезпечення діяльності угруповання є такі: потреби у технічній розвідці, в евакуації пошкоджених (несправних) ОВСТ, у технічному обслуговуванні та ремонті ОВСТ. Допоміжними видами потреб угруповання, спрямованими на забезпечення функціонування безпосередньо органів ТхЗ, є такі: потреби у

забезпеченні (укомплектуванні) органів ТхЗ необхідним військово-технічним майном та спеціальною технікою; у здійсненні захисту, охорони, оборони та маскування сил та засобів ТхЗ; в управлінні ТхЗ. Чинники, які впливатимуть на кількість та обсяг потреб угруповання, умовно можна поділити на оперативно-тактичні (спрогнозовані за результатами аналізу оперативної обстановки) та такі, що характеризуватимуть район спеціальної операції (отримані на підставі аналізу фізико-географічних, економічних та кліматичних умов району виконання завдання). Кількісні та якісні оцінки показників зазначених чинників у сукупності складатимуть характер технічної обстановки.

За умов оперативного застосування угруповань НГ України під технічною обстановкою розуміється сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливатимуть на функціонування СТхЗ угруповання під час виникнення внутрішнього збройного конфлікту. Коректне вибирання множини цих чинників та отримання їхнього якісно-кількісного виразу (за результатами оперативно-тактичного аналізу), власне, і будуть визначати обсяг потреб у заходах ТхЗ для певних умов.

Висновок про ступінь достатності існуючої СТхЗ військ стосовно можливості створення на її основі СТхЗ угруповання НГ України може бути отриманий на підставі порівняння відповідних потреб угруповання НГ України з можливостями органів ТхЗ військ в заданих умовах оперативної обстановки.

УДК 355.318

Єрмошин М.О., доктор військових наук, професор, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України; **Малюга В.Г.**, доктор військових наук, старший науковий співробітник, Харківський Національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

ОЦІНКА РІВНЯ ТЕХНОГЕННОЇ НЕБЕЗПЕКИ У ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Поступове ускладнення техногенної складової навколишнього середовища наряду з підвищенням комфорту життя людини призводить до суттєвого підвищення ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій (НС) техногенного характеру. Джерелами можливих НС є потенційно-небезпечні об'єкти (ПНО), що розташовані в різних територіальних елементах держави (райони, регіони). Ці небезпеки посилюються застарілими технологіями, зношеністю технічного обладнання, недбалістю експлуатації та можливими терористичними актами.

До того ж при оцінюванні ступеня небезпеки, як правило, не враховується емерджентність системи небезпек на ПНО. Питання суперпозиції наслідків аварій на різних ПНО остаються поза увагою. Під терміном емерджентність системи небезпек на ПНО розуміється наявність у будь-якої системи особливих властивостей, не властивих її підсистемам і блокам, а також сумі елементів, не пов'язаних системоутворюючими зв'язками; неможливість зведення властивостей системи до суми властивостей її компонентів.

Показником рівня техногенної небезпеки територіального елемента вибрано ймовірність виникнення НС відповідного рівня внаслідок аварії на ПНО територіального елемента.

Рівень НС визначається за наступними показниками:

- числом загиблих чи травмованих людей;
- територіальним поширенням наслідків НС;
- числом людей, умови життєдіяльності яких погіршилися;
- розміром матеріальних збитків внаслідок виникнення НС.

В подальшому показником при визначенні рівня НС пропонується вибрати число загиблих чи травмованих людей, обсяг матеріальних збитків та територіальне поширення наслідків при її виникненні. Вибір в якості показника обсягу матеріальних збитків обумовлено тим, що для налагодження нормальних умов життя людей необхідно певний матеріальний та інший ресурс.

В подальшому показники визначення рівня НС дозволять провести прогнозування розвитку наслідків аварії на ПНО в зоні відповідальності частин НГУ, з подальшою їх оцінкою.

УДК 351.862.44

Жабінський В.М., старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України; **Ліщук Р.П.**, слухач оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України, капітан

УЧАСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПРИПИНЕННІ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ОСІБ, УЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ЗАСУДЖЕНИХ, А ТАКОЖ У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТАКИХ ДІЙ В УСТАНОВАХ ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ, ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України», серед основних функцій Національної гвардії України (НГУ) є учать у припиненні

групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань (УВП). Єдиним керівним документом для командира військової частини Національної гвардії України для залучення особового складу є рішення старшого оперативного начальника (керівника спеціальної операції) де буде визначено участь військової частини НГУ у припиненні протиправних дій осіб (групової непокори). Підходи, визначені в рішенні старшого оперативного начальника визначають тільки групи бойового порядку в яких залучаються підрозділи військової частини НГУ, а питання щодо способу виконання завдання та методів з підготовки роботи органу управління військової частини НГУ на участь у припиненні групових протиправних дій не розкриваються.

Аналіз подій, що відбувалися на протязі 2019 року в УВП та слідчих ізоляторах міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції (міжрегіональні управління) показує, що засуджені негативної спрямованості вдавалися до змови з іншими засудженими для скоєння групової непокори відносно адміністрації установ. Такі групові непокори мали місце в ДУ «Рівненській слідчій ізолятор» Західного міжрегіонального управління, ДУ «П'ятихатська виправна колонія (№122)» Південно-Східного міжрегіонального управління та ДУ «Південна виправна колонія (№51)» Південного міжрегіонального управління. Аналіз вище перерахованих негативних подій, які відбувалися показує, що залучення підрозділів Національної гвардії України для припинення групової непокори є неминучим.

Для припинення групової непокори та недопущення масових безладь серед засуджених, а також з метою забезпечення безпеки персоналу, відвернення неминучих наслідків в порядку взаємодії, згідно плану при «НО» установи, можуть бути залучені територіальні підрозділи Національної поліції України, Національної гвардії України та Державної служби з надзвичайних ситуацій. До складу оперативного штабу будуть входити представники силових структур (СБУ, Прокуратури, Національної поліції, ДСНС та ін.) та командир військової частини НГУ. Для прийняття рішення командир військової частини НГУ повинен з'ясувати у яких бойових порядках буде задіяний його особовий склад.

З метою припинення групових протиправних дій серед засуджених в залежності від ситуації будуть створені наступні групи:

- оперативна група;
- група посилення периметру УВП;
- група оточення (блокування);
- група вилучення (затримання);
- група конвоювання;
- група застосування зброї та спецзасобів;

- група документування;
- група резерву.

Сили та засоби резерву від НГУ відповідно до рішення керівника спеціальної операції та плану дій персоналу УВП у разі виникнення надзвичайних обставин будуть діяти в групах оточення (блокування) та конвоювання (у разі необхідності) з метою посилення зовнішніх постів, здійснення патрулювання прилеглої території установи, забезпечення блокування груп засуджених в окремих ділянках, будинках та інших об'єктах, виключаючи доступ до блокованих ділянок інших засуджених для підтримки порушників режиму, недопущення виходу (втечі) засуджених за периметр УВП, здійснення конвоювання обвинувачених (підсудних) засуджених з УВП до слідчих ізоляторів. В залежності від чисельності порушників, ступеня їх агресивності, місця розташування, змісту висунутих вимог, кількість задіяних сил та засобів, а також груп може бути різною.

Таким чином, на сьогоднішній день гостро стоять питання відсутності керівних документів, що регламентують порядок залучення та способи дій Національної гвардії України щодо припинення групової непокори в УВП. Залишається чітко не визначеною організація взаємодії із працівниками УВП та слідчих ізоляторів міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції України.

УДК:355.51 :351.746.1

Захарчук Д.О., доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА МОРСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ В МЕЖАХ ДНІПРО-БУЗЬКОГО ЛИМАНУ

З появою нових видів загроз, зокрема військової агресії Російської Федерації проти України, тимчасової окупації нею території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, розпалювання збройного конфлікту в східних регіонах України, що супроводжується здійсненням заходів, спрямованих на дестабілізацію політичної та економічної ситуації в Україні, розвитком тероризму та загрозою його поширення територією України виникла нагальна потреба в розвитку Держприкордонслужби, як суб'єкта забезпечення національної безпеки держави на державному кордоні, що сприятиме створенню нової системи захисту державного кордону з Російською Федерацією та іншими суміжними державами, як гарантування державного

суверенітету і забезпечення національної безпеки.

Реалії сьогодення нам не дозволяють побудувати охорону державного кордону на всій його протяжності за єдиним вивіреном шаблоном. Існують ділянки, на яких традиційні способи охорони кордону не є дієвими. Однією з таких ділянок морського кордону України є район басейну річки Дніпро, який є цілісним, складається з басейну річки Дніпро у межах України, перехідних вод та прибережних вод (акваторії Чорного моря між береговою лінією та лінією у територіальному морі на відстані однієї морської милі від вихідної лінії, що використовуються для визначення ширини територіального моря). Межа району басейну річки Дніпро проходить по лінії державного кордону з Республікою Білорусь, Російською Федерацією та через населені пункти по лінії вододілу.

Актуальність теми обумовлена пошуком нових сучасних підходів щодо організації служби на зазначеній ділянці державного кордону, використання сучасних технічних засобів охорони державного кордону, залучення суб'єктів інтегрованого управління кордонами.

Базою для створення такої системи є мережа спостережних пунктів, а також сполучених з більшістю з них постів технічного спостереження в поєднанні з комплексним застосуванням різнорідних сил і засобів.

На нашу думку, ключовою проблемою у функціонуванні запропонованої системи постів технічного спостереження є існування так званих “зон радіолокаційної тіні” (“мертвих зон”), що в свою чергу створює передумови для здійснення тих чи інших правопорушень. Запропонована нами система побудови вирішує дану проблему за допомогою використання безпілотних літальних апаратів прикордонними нарядами, що несуть службу на постах технічного спостереження та дільничними інспекторами прикордонної служби під час несення служби в секторах відповідальності.

Процес створення вищезазначеної системи вимагає вирішення певних наукових завдань, ключовими з яких є:

– модернізація відомчої системи висвітлення надводної обстановки та створення суцільної зони спостереження на морській ділянці державного кордону України;

– нормативно-правове врегулювання порядку взаємодії, розмежування функцій між суб'єктами інтегрованого управління кордонами.

Підсумовуючи сказане, доцільно зазначити, що очікуваним результатом дослідження має бути сучасна адаптована під особливості морської ділянки державного кордону в межах басейну річки Дніпро система висвітлення надводної обстановки, яка повинна забезпечувати: безперервне добування випереджувальної інформації та своєчасну її реалізацію; постійну готовність та комплексне застосування різнорідних сил та засобів та їх ефективну взаємодію.

УДК.355.426.4: 351.742

Ковальов І.В., кандидат військових наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ (ГРОМАДСЬКОЇ) БЕЗПЕКИ

Національна гвардія України (НГУ) є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону. Однією із основних функцій Національної гвардії України є участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян.

Визначено порядок спільного залучення сил і засобів Національної гвардії та Національної поліції України щодо забезпечення охорони громадського порядку під час зазначених заходів, та організації взаємодії під час виконання поставлених завдань.

Взаємодія між НГУ та Національною поліцією України здійснюється в межах, визначених законодавством, а саме шляхом:

спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць.

У разі необхідності залучення додаткових сил і засобів з інших оперативно-територіальних об'єднань НГУ для виконання завдань, керівники головних управлінь Національної поліції в областях і місті Києві доповідають Голові Національної поліції України, який звертається до Міністра внутрішніх справ України з клопотанням про додаткове виділення сил та засобів НГУ.

УДК 355.535

Ковтуненко А.В., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, майор; **Хорошун В.П.**, старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Воронін А.І.**, викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, майор

ДЕКОНТАМІНАЦІЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЇХ ПОЗИЦІЙ З МЕТОЮ ЗБЕРЕЖЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ТА ЗМЕНШЕННЯ ВТРАТ СЕРЕД ОСОБОВОГО СКЛАДУ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Хоча в зоні проведення операції об'єднаних сил не було випадків застосування противником зброї масового ураження, але наявність такої зброї у агресора зобов'язує командирів всіх рівнів бути компетентними в питаннях ведення бойових дій на зараженій місцевості.

Зараження підрозділів радіоактивними і отруйними речовинами, а також біологічними агентами значно знижує їх боєздатність. Використання зараженої зброї, бойової техніки, транспортних засобів і майна може послужити причиною важких уражень особового складу, включаючи смертельні випадки. При контакті із зараженими об'єктами можливе попадання радіоактивного пилу, отруйних речовин і біологічних агентів на відкриті ділянки тіла і зараження обмундирування, що небезпечно для життя особового складу, вже не кажучи про те, що заражені об'єкти через здатність отруйних речовин випаровуватися з поверхні є джерелами зараження повітря та інших об'єктів поблизу них.

Отруйні речовини добре всмоктуються в лакофарбові покриття, гуму, дерево, тканини і тривалий час можуть зберігатися в них. Поступово вони накопичуються в поверхневому шарі в таких кількостях, які можуть спричинити ураження при контакті з ними.

Уразі радіоактивного зараження можливе ураження людей за рахунок супутнього йому радіоактивного випромінювання, а також потрапляння радіоактивного пилу всередину організму. При зараженні об'єктів біологічними агентами виникає небезпека зараження місцевих предметів по шляху переміщення перших.

В залежності від фізико-хімічних властивостей отруйних речовин і метеоумов небезпечний рівень зараження різних об'єктів може зберігатися тривалий час – до декількох місяців. На зараженій (забрудненій) території підрозділи можуть продовжувати виконання бойового завдання лише за умови використання особовим складом засобів захисту органів дихання та шкіри, використання яких призводить до зниження боєздатності військ. Час перебування в них, особливо при інтенсивних фізичних навантаженнях,

обмежений фізіологічними можливостями людського організму. Але не слід забувати, що використання засобів захисту, так само як і використання захисних властивостей різних сховищ, є лише тимчасовим заходом по збереженню боєздатності військ. Повне її відновлення можливе лише за умови ліквідації зараження шляхом проведення деконтамінації підрозділів.

Деактивація, дегазація та дезінфекція озброєння і військової техніки, а також санітарна обробка особового складу вимагають великих витрат людських ресурсів, матеріальних засобів і часу. Підрозділи і бойові засоби, які потребують спеціальної обробки можуть знадобитися для виконання бойових завдань відразу ж після зараження, тому існує проблема ризику в разі відкладання проведення деконтамінації, і можливість тимчасового виведення підрозділів з бою.

Таким чином, потрібно розробити алгоритм негайних дій командира підрозділу та кожного військовослужбовця при потраплянні в зону зараження або при застосуванні противником зброї масового зараження для дезактивації, дегазації, дезінфекції озброєння та військової техніки і санітарної обробки особового складу.

УДК.351.74

Коськін О.О., командир 3-го патрульного взводу 1 патрульної роти військової частини 3082 Північно-Київського оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України, лейтенант

ВИКОРИСТАННЯ КРУГЛОГО ЩИТА КОМАНДИРАМИ ПІДРОЗДІЛІВ В БОЙОВИХ ПОРЯДКАХ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО (ГРОМАДСЬКОГО) ПОРЯДКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Національна гвардія України за час свого існування перетворилась на потужне військове формування з сучасними спеціальними засобами та нормативною базою. З 01.08.2019 року Національна гвардія України щоденно залучає на службу з охорони публічного порядку 50% особового складу. Патрульні підрозділи Національної гвардії України найчисельніші та виконують найбільший обсяг завдань. Масові заходи проходять щоденно на всій території України.

Виходячи с власних міркувань, досвіду командира патрульного взводу та проведення занять за методикою “нова тактика” в міжнародному навчальному центрі на базі в/ч 3070, пропонується впровадження для командирів взводів та командира роти захисного щита європейського зразку “anti riot round shield”

виготовленого як з алюмінію, так і із пластику. Основною функцією даного щита – захист командира підрозділу та можливість більш якісного керування діями підрозділу в ході виконання поставлених завдань.

Під час проходження навчань із забезпеченню масових заходів у в/ч 3070 та виконання завдань патрульними підрозділами в/ч 3030, 3066, 3082 можна зробити висновок, що основний засіб індивідуального захисту щит “вітраж” не задовольняє потреб сьогодення, він є морально та фізично застарілим по ряду причин:

1. Вага 4,5 кг та лінійні розміри 900 мм на 500 мм не дозволяють маневрувати.
2. Важко та не зручно вести активну оборону та керувати особовим складом, коли за лінійними розмірами щита його не видно.
3. При безпосередніх маневрах в ході виконання завдань, таких як “Ривок”, “Захисний Ривок”, “Ривок з відходом”, “Тиснення”, командир підрозділу не може використовувати щит вітраж, тому що той заважає оцінювати оперативну обстановку.

Згідно методичних рекомендацій (Нова тактика) при веденні активних дій командир взводу, роти діє без щита, тому він не має можливості себе захистити. Ведення активних дій з щитом вітраж та керування особовим складом неможливе.

Переваги круглого щита:

1. Компактні розміри та вага, розміри щита 500 мм на 650 мм х 3 мм.
2. Вага 1.1-2.5 кг, майже в два рази легший та компактніший за вітраж.
3. Командир може активно діяти вести переговори засобами зв’язку та вчасно реагувати на зміни в обстановці при виконанні завдань.
4. Можливість у разі необхідності вести активну оборону самим щитом.
5. Щит не заважає оцінити обстановку та своєчасно прийняти рішення.
6. Передбачене кріплення для тримання ПР-73, що значно підвищує загальну зручність в ході виконання завдань.
7. Матеріал з вогнестійкого полікарбонату, щит не горить при застосуванні мітингувальниками коктейлів молотова.
8. Різні типи компонування щита, від круглого до прямокутного з різним діаметром та довжиною відповідно.
9. Можливість обладнання отвору в щиті для ведення відстрілу гумових чи газових набоїв.

Наразі країни ЄІЕР мають на своєму озброєнні круглі щити та щоденно використовують їх на практиці. Також в перспективі є необхідним надання даного щита медичним групам, які на даний момент є незахищеними.

УДК 355.351

Косяк О.Г., начальник курсу командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПРОБЛЕМИ ЕВАКУАЦІЇ СПЕЦКОНТИНГЕНТУ ІЗ ЗОНИ ХІМІЧНОГО ЗАРАЖЕННЯ ДО ІНШИХ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ В БЕЗПЕЧНІЙ ЗОНІ

Національна гвардія України (НГУ) продовжує здійснювати: конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі до Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, апеляційних судів з розгляду цивільних і кримінальних справ, місцевих загальних судів, перелік яких визначається Міністром внутрішніх справ України, та до відповідних установ виконання покарань (УВП), попереднього ув'язнення (крім гауптвахт) та ізоляторів тимчасового тримання, а також охорону таких осіб у залі суду; конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі під час їх екстрадиції.

Виконання НГУ зазначених функцій відбувається шляхом планування, організації та практичного виконання службово-бойових завдань особовим складом стрілецьких підрозділів з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, які залучаються до несення служби у складі відповідних варт з конвоювання.

Наразі в Україні функціонує 1004 об'єкти промисловості, на яких виробляється, зберігається чи використовується біля 300 тис. т сильнодіючих отруйних речовин (СДОР), у тому числі 3,84 тис. т хлору, 194,04 тис. т аміаку та близько 102 тис. т інших хімічно-небезпечних речовин (ХНР).

Об'єкти промисловості, на яких використовується СДОР, є потенційними джерелами техногенної небезпеки, - і тому їх називають хімічно небезпечними об'єктами (ХНО). Внаслідок аварій на ХНО можуть відбутися масові поразки людей, тварин і рослин, що потрапили (перебувають) у зону (у зоні) ураження ХНР.

Згідно із даними Державної Пенітенціарної служби України на території нашої держави розташовано 148 УВП в котрих може утримуватись до 112710 тис. осіб спецконтингенту.

Відповідно до аналізу хімічної обстановки на території України чітко видно, що велика кількість УВП розташована поблизу ХНО. Таким чином, у разі аварії на об'єктах хімічної промисловості у зону ураження (хімічного забруднення) одночасно може потрапити кілька УВП. У зв'язку із цим перед НГУ може постати завдання з евакуації спецконтингенту одночасно з кількох УВП за межі зони ураження.

Найбільшої небезпеки слід очікувати в Центральному (Запорізька, Дніпропетровська, Черкаська обл.) та Західному (Івано-Франківська обл.) регіонах нашої країни.

Плани евакуації спецконтингенту із УВП у військових частинах НГУ наразі розробляються. Ними передбачається потрібна кількість автотранспорту для евакуації певної кількості спецконтингенту, маршрути руху, місця (райони) призначення, часові показники. При цьому плани евакуації розробляються окремо для кожної УВП. Отже, вони не передбачають ситуацію, коли потрібно буде евакуювати спецконтингент одночасно з кількох УВП, які потрапили (можуть потрапити) у зону ураження. В доповіді наголошується, що при комплексному розгляді питання евакуації спецконтингенту з кількох УВП можна досягти виграшу по сукупності часових та економічних показників.

Все вище зазначене указує на необхідність розроблення науково-методичного апарату з обґрунтування доцільного плану евакуації спецконтингенту одночасно з кількох УВП.

УДК: 355.51:351.746.1.

Кривий І.В., кандидат військових наук, доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НА НЕСТАНДАРТНІ (КРИЗОВІ) СИТУАЦІЇ ТА ПРОВОКАЦІЇ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ

Підрозділи охорони державного кордону (ПОДК) виконують покладені на них завдання безперервно в різних фізико-географічних, соціально-економічних, криміногенних та військово-політичних умовах обстановки, тому виникнення нестандартних (кризових) ситуацій та різноманітних провокацій (НКСіП) на державному кордоні (ДК) буде мати суттєвий вплив на організацію оперативно-службової діяльності, а також застосування наявних сил і засобів.

До основних НКСіП у прикордонному просторі можливо віднести:

- порушення ДК великими групами цивільних осіб, як в пунктах пропуску (ППр) так і поза їх межами;
- порушення ДК групами озброєних правопорушників, членами організованих злочинних угруповань, терористичних (екстремістських) організацій;
- прорив транспортних засобів через ДК (у ППр та поза ними);

*Секція 1. Актуальні проблеми оперативного мистецтва та тактики
Національної гвардії України*

- виявлення у ППр (прилеглий до ДК місцевості поза ними) злочинців, терористів, зброї, вибухівки, інших засобів терору, наркотичних (психотропних) речовин чи радіоактивних матеріалів;
- виявлення осіб, відносно яких є доручення правоохоронних органів, чи яким заборонено в'їзд в Україну;
- руйнування прикордонних знаків, елементів прикордонної інфраструктури на лінії інженерних прикордонних споруджень та інших об'єктів ПОДК;
- блокування військового містечка ПОДК, пунктів пропуску через ДК (ППР), прикордонних нарядів (захоплення прикордонників для заволодіння зброєю);
- збройний опір правопорушників під час здійснення протиправної діяльності, напад на прикордонні наряди, будівлі і транспортні засоби ПОДК;
- напад на прикордонників в позаслужбовий час (членів їх сімей) у зв'язку з виконанням ними оперативно-службових завдань;
- захоплення заручників у ППр (інших об'єктах, де ПОДК виконує завдання оперативно-службової діяльності) чи населених пунктах, прилеглих до ДК;
- напад на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби мешканців прикордонних населених пунктів, факти мародерства під час прикордонних надзвичайних ситуацій;
- напад (захоплення) будівель (об'єктів) органів державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронних органів у прикордонні;
- закладання вибухових пристроїв (мінно-вибухових пасток) на маршрутах руху прикордонників, місцях їх несення служби, а також об'єктах населених пунктів, прилеглих до ДК;
- масові безпорядки і групові порушення громадського порядку у населених пунктах, прилеглих до ДК;
- дії, які паралізують роботу транспорту, систем життєзабезпечення прикордонних населених пунктів;
- збройні провокації противника на ДК, підривна діяльність диверсійно-розвідувальних груп противника у прикордонні;
- збройні вторгнення незаконних озброєних (воєнізованих) формувань або підрозділів збройних сил суміжної держави на територію України.

Більшість НКСіП можливо прогнозувати, виробити стратегію протидії ним, чим забезпечити готовність наявних та доданих сил і засобів ПОДК до дій в наведених умовах. Це є пріоритетом роботи відповідних органів управління.

УДК 351.746.1004.89; 519.816

Криворучко І.Я., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького; **Балагур Л.О.**, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПИТАННЯ ОБҐРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННИМ ПІДРОЗДІЛОМ

Із організацією і здійсненням такого процесу як управління пов'язано існування будь-якого державного органу. Від якісного управління залежить поточна та перспективна діяльність органу охорони державного кордону, ефективність його роботи. Це викликає значний інтерес до питань: у чому полягає сутність процесу управління, що забезпечує ефективність управління, які механізми вдосконалення процесу управління, а також що визначає ефективність менеджменту в цілому. Розглядаючи управління як процес, необхідно дати чітке й обґрунтоване визначення поняття «управління». Для того, щоб таке визначення було зрозумілим, а головне мало практичну значущість, воно повинно відповідати, як мінімум, на такі запитання: хто (що), ким (чим), на основі чого, з якою метою та як конкретно управляє? Управління прикордонним підрозділом являє складну систему, яка включає: орган управління; об'єкти управління; засоби зв'язку. Слід зазначити, що керівник прикордонного підрозділу управляє підлеглими не тільки особисто, але й за допомогою спеціально створених суб'єктів управління (заступників, керівників структурних підрозділів), а також різноманітних технічних засобів.

Таким чином, система управління складається із декількох взаємопов'язаних підсистем управління різних рівнів, складовими якої виступають: начальник прикордонного підрозділу, його заступники, начальники груп (секцій) - суб'єкти управління; прикордонні наряди, окремі прикордонники, що виконують визначені завдання, елементи службового (бойового) порядку - об'єкти управління; система зв'язку між першими двома елементами з каналами прямого і зворотного зв'язку та засобами автоматизації управління, в тому числі: автоматизованими системами управління.

Управління прикордонним підрозділом, у порівнянні з управлінням в інших сферах, істотно відрізняється за змістом, тими функціями, що виконує начальник як при підготовці, так і при здійсненні оперативно-службової діяльності (далі – ОСД) для досягнення зазначених цілей: підтримки постійної готовності підрозділу до дій, організації ОСД та керівництво силами і засобами під час її виконання. При цьому деякі функції, властиві іншим органам,

зберігають свою назву, але мають інший внутрішній зміст, а частина з них є додатковими, властивими тільки управлінню відділенням інспекторів прикордонної служби, а саме: збір, добування та обробка даних обстановки; організація або уточнення взаємодії, всебічного забезпечення та управління; постановка завдань підлеглим; прийняття (уточнення) рішення і планування охорони кордону; організація морально-психологічної підготовки особового складу підрозділу; контроль та надання допомоги підлеглим; підтримання підрозділу в постійній готовності до виконання завдань за призначенням.

Отже, на основі проведеного аналізу можна визначити, що управління прикордонним підрозділом являє собою засновану на законодавстві про державний кордон України та принципах охорони державного кордону цілеспрямовану діяльність керівника, а також його заступників щодо підтримання постійної готовності підрозділу до дій, організації ОСД з охорони кордону та керування підрозділом під час виконання поставлених завдань шляхом ефективного використання наявних сил і засобів.

УДК 351.75

Кулешов О.П., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПРИ САМОСТІЙНОМУ ЇЇ НЕСЕННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі розбудови держави складалася тенденція до зростання злочинності, особливо організованої. Активізуються виступи, направлені проти політики нашого уряду, виступи, які дискредитують українську армію, Національну гвардію України. Ці дії являють собою загрозу єдності нашої країни, дестабілізують в цілому обстановку в державі, породжують невпевненість українського народу в правильності обраного шляху перетворень, що проводяться в нашій державі. Президент України, Кабінет Міністрів, МВС приділяє велику увагу питанням зміцнення правопорядку і боротьбі із злочинністю. При цьому важлива роль у виконанні цього завдання відводиться саме патрульній службі Національної поліції та Національній гвардії України.

На сьогоднішній день проблема ефективної організації охорони громадського порядку цими підрозділами залишається невирішеною в Україні, адже ще за радянський час висловлювалася думка про актуальну необхідність

кардинальної перебудови патрульної служби. Першочерговим завданням при цьому є збільшення її чисельності до необхідного рівня та створення у зонах обслуговування відповідної кількості мобільних груп для швидкого реагування та надання допомоги військовим нарядам у затриманні порушників, злочинців, оформлення документів та доставки їх до територіальних органів поліції.

Тому не менш важливим є підвищення мобільності військових нарядів з охорони громадського порядку для своєчасного реагування на зміни оперативної обстановки на території обслуговування, для чого необхідним є забезпечення їх відповідним екіпіруванням, оснащенням, транспортом та сучасними засобами зв'язку.

На виконання доручення Міністра внутрішніх справ України від 26.07.2019 № 10309/01/20-2019 та з метою посилення заходів щодо забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки, оперативного реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події, недопущення дестабілізації оперативної обстановки, учинення протиправних дій з 1 серпня 2019 року військовослужбовці Національної гвардії України виконуватимуть завдання з охорони громадського порядку у складі самостійних піших патрулів. До цього гвардійці несли службу спільно зі співробітниками Національної поліції.

Вміле та грамотне використання особами, що забезпечують охорону громадського порядку сил і засобів підвищує мобільність та маневреність підрозділів з оперативним управлінням ними під час несення служби та забезпечення особистої та громадської безпеки на території обслуговування.

Норми виділення сил та засобів для несення служби з охорони громадського порядку устанавлюються Міністром внутрішніх справ України. Сили та засоби військових частин, які виділяються для несення служби з охорони громадського порядку, використовуються масовано і, як правило, у районах (на ділянках) із складною оперативною обстановкою.

На основі проведеного аналізу та вивчення досвіду щодо виконання завдань з охорони громадського порядку в нашій державі та іноземних державах країн Європи та США, пропонуються напрями використання досвіду їх роботи у діяльності Національної гвардії України. Розглядаються особливості діяльності частин, підрозділів Національної гвардії України щодо організації самостійного несення служби з охорони громадського порядку та надаються шляхи їх удосконалення, а саме: призначення співробітників поліції до району (ділянки, зони), де нестимуть службу військовослужбовці НГУ та закріплення поліцейських на час несення служби для оперативного вирішення питань по затриманню, доставки підозрюваних у вчиненні правопорушень та злочинів, виділення мобільних груп швидкого реагування до складу яких включати і працівника поліції.

Пропонується, що планування маршрутів патрулювання має проводитися у залежності від криміногенної ситуації в конкретному населеному пункті. Гвардійські патрулі повинні залучатися до тих районів міста, де криміногенна та суспільна обстановка є напруженою та непередбачуваною.

УДК 35.071.1

Лавніченко О.В., кандидат військових наук, доцент, завідувач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Спеціального розділу, що досліджує загальні теоретичні питання службово-бойової діяльності (СБД) Національної гвардії України (НГУ) ані в структурі воєнної науки, ані в структурі теорії поліцейської тактики немає.

Відсутність у воєнній науці спеціального розділу по загальних питаннях СБД НГУ привело до того, що в ній не виявляється те загальне, що властиво об'єктам вивчення окремих розділів в області організації СБД НГУ.

З'явилася гіпотеза про те, що у військовій науці повинен бути самостійний розділ (за аналогією з теорією воєнного мистецтва) – «теорія СБД НГУ», – що представляє собою струнку систему наукових знань із питань СБД НГУ.

Теорію СБД НГУ можливо визначити як систему наукового знання про сутність, форми, функції і структуру службово-бойової діяльності НГУ, закономірності і проблеми її будівництва.

Сутність, тобто відмінні властивості НГУ як військового формування держави, можуть бути визначені з позицій різних наук.

Вибір визначення НГУ буде залежати від теоретичної орієнтації й завдань дослідження. Предметом дослідження теорії СБД НГУ можуть бути, на наш погляд, сутність і форми службово-бойової діяльності, її структура й функції, закономірності, умови й проблеми її будівництва, функціонування за різних умов, реформування й застосування.

Основними функціями теорії СБД НГУ, можуть бути: *діагностична; прогностична; інтегруюча; адаптивна; контрольна; прикладна.*

Структура теорії СБД НГУ в самому загальному вигляді може включати, на наш погляд, наступні елементи:

- наукові основи теорії;
- загальну теорію СБД НГУ;
- методологію дослідження НГУ;
- теорії військових організацій різного рівня;

- теорію інтегрованої військової організації;
- теорію діагностики, проектування, програмування, будівництва й реформування НГУ.

УДК 343.123

Лазоренко О.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ НА ДІЛЯНЦІ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Сучасна обстановка на державному кордоні України відзначається складністю воєнно-політичної та соціально-економічної обстановки. Нові виклики національній безпеці України в прикордонному просторі, серед яких військова агресія Російської Федерації та анексія окремих територій, озброєні та неозброєні провокації, міжнародний тероризм, транскордонна організована злочинність, незаконна міграція та торгівля людьми, контрабандна діяльність та наркотрафік ускладнюють зміст та характер службових завдань, які виконує Державна прикордонна служба України (ДПСУ). Це зумовлює необхідність пошуку нових напрямків у підвищенні ефективності охорони державного кордону.

Не зважаючи на існуючі виклики та загрози прикордонне відомство продовжує системно розвиватися. Однак, заходів з модернізації охорони кордону, реформування підрозділів охорони державного кордону (ПОДК), активізації діяльності інституту дільничних інспекторів прикордонної служби недостатньо для створення цілісної системи охорони кордону. Ускладнюють ситуацію реальна військова загроза з боку Російської Федерації, постійна активність злочинних груп, які займаються контрабандною діяльністю та переправленням нелегальних мігрантів, обмеженість сил та засобів для повноцінного виконання завдань за призначенням. У цих умовах одним із найбільш раціональних шляхів підвищення ефективності охорони державного кордону вбачається вдосконалювання взаємодії на всіх рівнях управління.

На сьогоднішній день ми маємо величезну кількість відомчих документів, (накази, розпорядження, настанови, положення і т.д.), що регламентують діяльність відділу прикордонної служби, в кожному з них в більшій або меншій мірі порушуються питання взаємодії. Така велика кількість правил породжує значну кількість юридичних процедур, що в свою чергу знижує швидкодію системи взаємодії, відповідно, страждає його якість.

Необхідність конкретного визначення форм і методів організації взаємодії підрозділів відділу прикордонної служби вимагає чіткого нормативного закріплення. Відомо, що вибір форм і методів взаємодії підрозділів відділу прикордонної служби залежить від особливостей охорони державного кордону на ділянці відповідальності, однак, правова база такої взаємодії потребує подальшого вдосконалення.

Вбачаються наступні шляхи вдосконалення нормативно-правової бази щодо організації взаємодії:

– доповнити існуючу нормативно-правову базу положеннями, що вдосконалюють процес взаємодії підрозділів відділу прикордонної служби, або видання зовсім нового нормативного документа, наприклад «Положення про взаємодію підрозділів відділу прикордонної служби ДПСУ»;

– внесення змін в усі численні накази, що регулюють різні напрямки діяльності ПОДК і розробка по ним форм, методів та способів взаємодії.

На наш погляд, процедура взаємодії повинна являти собою поєднання стандартних алгоритмів (в звичайних умовах або у разі ускладнення обстановки), що дозволяють отримати рішення стандартних задач взаємодії як управлінського рішення, з гарантованим рівнем якості взаємодії, зокрема, і управління в цілому.

UDC 355.54

Lazutskyi A., DPh, military sciences, Associate professor, Instructor of Department of the National Academy of the National Guard of Ukraine

FORCE PROTECTION IN CONDUCTING OF OPERATIONS. EXPERIENCE OF MEMBER COUNTRIES' FORCES OF THE NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION

It is known, because of another act of armed aggression of the Russian Federation, that took place in November 2018 in the Kerch Strait area against ships of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine, the threat of a large-scale invasion of aggressor's armed forces into Ukraine has increased. In these conditions, force protection (FP) ensuring is acquiring the special relevance.

The number of losses of personnel, equipment, etc., suffered by the Armed Forces, the National Guard of Ukraine during participation in the operation of the joint forces in selected areas of Lugansk and Donetsk regions in 2014-2015 testifies the imperfection of existing at that time the FP system.

However, since that time the active reforming of indicated military formations began, and it is still going. Undoubtedly, in order to achieve the goals of the reforms

that are being implemented, it is necessary to study the experience of the leading countries of the world, including the sphere of FP ensuring in conducting of operations.

In addition, the strategic purpose for Ukraine is membership in the North Atlantic Treaty Organization. The peculiarities of the current stage of Ukraine's integration into NATO are to create the necessary conditions for such membership. One of these conditions is the transition of the Armed Forces, the National Guard of Ukraine to NATO standards, including in the sphere of FP.

NATO defines the FP as follows: “measures and means to minimize the vulnerability of personnel, facilities, equipment, materiel, operations, and activities from threats and hazards in order to preserve freedom of action and operational effectiveness thereby contributing to mission success”.

The in-depth study and comprehensive analysis of NATO standards in the sphere of FP in conducting of operations, their adaptation to the realities in which the military formations of Ukraine are currently operating, will improve the existing FP system and implement it in the activities of the Armed Forces, the National Guard of Ukraine.

УДК 351.746.1:001

Лемешко В.В., кандидат військових наук, начальник кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького; **Баратюк В.І.**, кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ТАКТИКИ ДІЙ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПРИ БЛОКУВАННІ (НАПАДУ) МІСЦЯ ДИСЛОКАЦІЇ ПРИКОРДОННОГО ПІДРОЗДІЛУ

З загостренням криміногенної та соціальної обстановки у прикордонних районах особливого значення набувають окремі аспекти діяльності прикордонних підрозділів у ході виконання завдань оперативно-службової діяльності в повсякденних умовах та у разі ускладнення обстановки. Ускладнення обстановки є таким її стан, коли є загроза незаконної зміни проходження державного кордону України та порушення його режиму; виникнення надзвичайних і кризових ситуацій на державному кордоні; виникнення причин та умов, що можуть спричинити порушення законодавства з прикордонних питань. До одного з таких чинників відноситься дії правопорушників при блокуванні або нападу на місце дислокації прикордонного підрозділу.

Результати аналізу обстановки на державному кордоні дозволяють охарактеризувати можливу тактику дій правопорушників. Вона буде залежати від мети, яку переслідують правопорушники. Перше – заблокувати діяльність прикордонного підрозділу і тим створити умови для протиправної діяльності на певній ділянці державного кордону. Друге – добитися поступок прикордонників у відношенні звільнення затриманих правопорушників, повернення затриманого товару, який незаконно переміщувався або готувався для переміщення через кордон. Третє – дискредитація, створення негативного образу прикордонників серед місцевого населення. Четверте – оволодіння зброєю та боєприпасами, тощо.

Як свідчить досвід, основними прийомами дій натовпу (правопорушників) проти прикордонних підрозділів є:

- залучення до протиправних дій місцевого населення;
- оточення прикордонного підрозділу;
- захоплення в заручники членів сімей прикордонників, які проживають в контрольованому прикордонному районі;
- викрики образ і погроз на адресу прикордонників та членів їх родин;
- перешкоджання виконанню прикордонниками службових обов'язків (перешкоджання виходу нарядів на службу, блокування їх на маршрутах руху та місцях служби, напад на них);
- закидання території заблокованого прикордонного підрозділу камінням, запалювальною речовиною тощо;
- прагнення «вирвати» з рядів оборонців прикордонника, затягти його усередину натовпу, обеззброїти, побити.

Для вдалої протидії правопорушникам необхідно розуміти низку умов:

- більшість дій правопорушників щодо блокування прикордонного підрозділу носять організований і керований характер;
- натовп правопорушників можливо уявити, як певну структуру, де є організатор, група організаторів на місцях, активісти – підбурювачі, силова група або групи, група забезпечення і місцеве населення;
- для досягнення мети правопорушники можуть використовувати зброю і фізичну силу.

Характеристика тактики дій правопорушників при нападі або блокуванні прикордонного підрозділу повинна змушувати начальника прикордонного підрозділу проводити завчасні заходи щодо підготовки до здійснення оперативно-службової діяльності в таких умовах.

УДК 358.421:355.426.4

Луньов О.Ю., заступник начальника гуманітарного факультету з навчальної роботи – начальник навчальної частини факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БЕЗПІЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ПРОТИДІЇ БПЛА ПРОТИВНИКА

До напрямів розвитку безпілотних авіаційних комплексів (БАК) НГУ можна віднести напрями які спрямовані на підвищення ефективності їх застосування. Проведений аналіз застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) при виконанні службово-бойових завдань НГУ показав, що БАК розвиваються у наступних напрямках:

1. Розвиток навігаційних технологій в пілотажно-навігаційній апаратурі БАК;
2. Розвиток моделей та методів попередження потенційно-конфліктних ситуацій (підвищення безпеки польотів);
3. Удосконалення законодавства України щодо забезпечення застосування БАК при виконанні службово-бойових завдань;
4. Підвищення захищеності радіоканалу управління БПЛА від навмисних перешкод;
5. Розвиток моделей та методів раціонального застосування БАК;
6. Покращення технічних характеристик БПЛА (збільшення часу польоту, корисного навантаження, набору функцій, дальність та якість розвідки);
7. Створення тренажерів БАК, імітаційних моделей застосування БПЛА, програмних комплексів для навчання операторів БАК;
8. Розробка та вдосконалення новітніх способів набору висоти БПЛА (підйом в геотермальних потоках, використання альтернативних джерел живлення тощо);
9. Підвищення маскувальних характеристик БПЛА (зменшення шуму, ЄПР, збільшення швидкості).

Також розвиваються і засоби та методи протидії БПЛА противника. В результаті проведеного аналізу можна виділити наступні напрями протидії:

1. Розвиток та вдосконалення методів виявлення мікро-БПЛА (радіолокаційні, лазерні, акустичні методи виявлення);
2. Розвиток та вдосконалення способів знищення, перехвату БПЛА (вогневі засоби знищення БПЛА, радіоелектронний перехват керування БПЛА тощо);

3. Розвиток та вдосконалення методів захисту від БПЛА об'єктів що охороняються (маскування, хибні об'єкти, засоби що перешкоджають польоту БПЛА).

УДК 355.43

Макарчук Ю.А., начальник штабу Північно-Київського управління Національної гвардії України, полковник; **Сутюшев Т.А.**, кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України

ПІДХІД ДО ВИДІЛЕННЯ ТА РОЗПОДІЛУ СИЛ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ІЗОЛЯЦІЙНИХ ДІЙ

Якщо вести мову про вітчизняне військове мистецтво стосовно теорії і практики ізоляційних дій, то практично реалізація певних теоретичних положень відбулась вже на першому році незалежності України, а саме навесні – початку літа 1992 року. Саме у той період існувала загроза ескалації на територію Одеської області внутрішнього збройного конфлікту (ВЗК), який виникнув у Молдові в районі Придністров'я. Утримати тоді внутрішню безпеку у зазначеному прикордонному регіоні України вдалось завдяки грамотним діям керівництва Прикордонних військ, Збройних сил, а у подальшому й Національної гвардії України (НГУ), яке успішно організувало та провело відповідні ізоляційні заходи. Надбаний тоді досвід був безцінний. Однак у сучасних умовах стосовно забезпечення внутрішньої воєнної безпеки в окремих потенційно-кризових регіонах України, в тому числі столичному, існують проблемні питання, пов'язані з виділенням сил, насамперед, від НГУ, та їх розподілом для вирішення завдань ізоляції територій, які можуть стати об'єктом намагань з боку радикально налаштованих протиправних сил з метою взяття їх під контроль. Такі намагання здатні спровокувати ВЗК і вони можуть реалізовуватись в умовах правових режимів надзвичайного і воєнного станів.

Підхід до вирішення питань виділення сил ізоляції та їх розподілу має базуватись на таких принципах:

1. Виділення і розподіл сил і засобів ізоляції мають розглядатись в аспекті загальної побудови ізоляційних дій, яка в ході ВЗК, крім інших елементів, має включати системи ізоляції районів проведення операцій, району ВЗК та територій правових режимів надзвичайного, воєнного станів.

2. Виділені сили і засоби ізоляції району ВЗК, в залежності від їх якісного та кількісного складу, мають розподілятися за ділянками смуги ізоляції, визначених для ведення як позиційних, так і мобільних ізоляційних дій за критерієм ефективності ізоляції району ВЗК. Цей критерій може бути визначений як виключення можливості прориву та просочування через відповідні зазначені ділянки такого обсягу протиправних сил і засобів, який приведе до незворотної ескалації конфлікту навіть при будь-якій зміні оперативної конфігурації задіяних у конфлікті сил сектору безпеки та оборони держави.

Щодо порядку застосування виділених сил та засобів ізоляції району ВЗК, то дослідження цього питання проводиться з урахуванням умов та особливостей того чи іншого етапу конфлікту або окремої операції з комплексу спільних операцій спеціального, спеціально-військового, військово-спеціального та військового характеру, сформованого для досягнення кінцевої мети спільних дій.

УДК 323.283

Меленті Є.О., кандидат технічних наук, завідувач кафедри, Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, майор; **Гой А.В.**, курсант, Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого; **Третяк Д.В.**, курсант, Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АНТИТЕРОРИСТИЧНИЙ ЗАХИСТ: ДОСВІД ЄВРОПИ

Нині весь світ потерпає від терористичних актів, кожна країна та нація відчула на собі весь біль на тяжкість як самої терористичної загрози, так і її наслідків. Щоб зберегти спокій та порядок створюються антитерористичні організації.

Для координації дій Ради Європи у 2003 році в ЄС був створений Комітет експертів з питань тероризму (CODEXTER), який у 2018 році був реорганізований в Контртерористичний комітет Ради Європи (CDCT).

Європейський Союз для захисту держав-членів, покращення співпраці в боротьбі з тероризмом між державами та забезпечення високого рівня безпеки створив міжнародну організацію ATLAS.

*Секція 1. Актуальні проблеми оперативного мистецтва та тактики
Національної гвардії України*

В доповіді представлено складові європейської системи протидії тероризму. Зокрема, учасниками мережі ATLAS є: GIGN, (Франція); GSG 9, SEK BWL (Німеччина); UEI, GEO (Іспанія); ARAS (Литва); BOA (Польща); BSIJ (Румунія); AKS (Politiets Aktionsstyrke) (Данія); DELTA (Норвегія); DSI (Нідерланди); DSU (Бельгія); K-COMMANDO (Естонія); EAO (Кіпр); EKAM (Греція); SIAS (Румунія); ЕКО СОBRA (Австрія); ERU (Ірландія); ОМЕГА (Латвія); NOCS, GIS (Італія); GOE (Португалія); KARHU (Фінляндія); LYNX (Словаччина); NI (Швеція); RED PANTHER (Словенія); SAG (Мальта); SUCT (Болгарія); TESZ (Угорщина); URNA (Чеська Республіка); USP (Люксембург).

Кожна з вищезазначених країн створила підрозділи з метою запобігання, виявлення та попередження терористичних актів. В певних країнах створено кілька таких підрозділів, вони мають різні завдання, але спільну мету.

В умовах подій, що склалися в Україні можна запозичити та провести саме такі заходи: прийняти до уваги ізраїльську модель добору кандидатів до антитерористичних організацій, адже саме вона є яскравим прикладом поєднання підготовки, обізнаності та професіоналізму навіть цивільного населення; поєднання зусиль влади та громадського суспільства. Як відомо, громада має неабиякий вплив на поведінку людей. В наш час високих технологій важливим є розробка ефективних засобів для боротьби та зведення до мінімуму можливості використання мережі Інтернет для проведення терористичних актів; також слід зазначити, що антитерористичну боротьбу не слід обмежувати лише силовими операціями та військовими діями. Профілактика та проведення освітніх заходів із цивільним населенням підвищать рівень обізнаності у поведінці під час теракту й проведення контртерористичних заходів, допоможуть підвищити пильність у виявленні реальної загрози.

Та не тільки Україна може використати у себе досвід інших країн, але й європейські колеги можуть звернути увагу на досвід нашої Батьківщини. За останні роки значно розширилися як нормативно-правова база (Закони України «Про боротьбу з тероризмом», «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» тощо), так і здатність ефективного протистояння та боротьби. Одним з найголовніших у діяльності сектору безпеки і оборони України є наявність патріотично налаштованого кадрового потенціалу з реальним бойовим досвідом участі у Антитерористичній операції та Операції об'єднаних сил на сході України.

УДК 355.4

Минько О.В., ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України,
підполковник

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Оцінка діяльності спеціалістів структурних або тимчасово створених підрозділів цивільно-військового співробітництва (ЦВС) необхідна для визначення успішності завдань, що ними виконуються.

Порядок оцінки діяльності спеціалістів структурних або тимчасово створених підрозділів цивільно-військового співробітництва визначений у відповідних настановах та інших керівних документах як іноземних армій, так і у документах ЗС України. ЦВС ЗС України використовує методику, подібну до викладеної нижче.

Зазвичай, оцінюють два результати діяльності ЦВС: 1. оцінка виконання завдань силами ЦВС; 2. оцінка результатів виконання завдань ЦВС.

Оцінка виконання завдань силами ЦВС може бути прирівняна до оцінки успішності виконання завдань. Для отримання даної оцінки необхідно відповісти на такі питання для конкретної обстановки, що склалася: чи були заплановані і проведені вірні і достатні заходи з ЦВС, які можна було провести у конкретній обстановці, що склалася?; чи вірно були проведені визначені заходи з ЦВС?

Оцінка успішності виконання завдань ЦВС повинна спиратись на показники ефективності, які характеризують ступінь досягнення поставленої мети, яка була поставлена.

Автором пропонується використовувати один базовий критерій ефективності результатів діяльності ЦВС та кілька додаткових. Для зручності здійснення процесу оцінювання ефективності результатів ЦВС автором запропоновано дати критеріям власні умовні назви.

У керівних документах з організації ЦВС ЗС України факт вивільнення ресурсів військового формування для виконання інших оперативних (бойових) завдань використовуються як базовий критерій оцінювання (критерій «Ресурс»). Таким чином, спроможності військ підвищуються.

Додатковими критеріями ефективності діяльності ЦВС пропонується мати: здатність цивільних структур (органів виконавчої влади та місцевого самоврядування) функціонувати без підтримки військ (сил), (критерій «Влада»); наявність дружніх зав'язків між міжнародними, неурядовими організаціями та органами військового управління, (критерій «Взаємодія»); наявність стійкого каналу надання військам інформації (насамперед, у сфері

безпеки) від цивільного населення, (критерій «Розвідка»).

Даний підхід до процесу оцінювання результатів виконання завдань ЦВС формуваннями НГ України доцільно дещо переглянути, адже враховуючи специфіку виконання окремих видів завдань за призначенням, а також значну ресурсну матеріальну обмеженість в забезпеченні заходів ЦВС НГ України, головним ресурсом, який буде задіяний стануть людські ресурси. Разом з тим, специфіка виконання окремих завдань за призначенням формуваннями НГ України саме і передбачає постійний тісний контакт сил НГ України з цивільним середовищем. Тому, у деяких видах діяльності НГ України базовим критерієм ефективності діяльності ЦВС НГ України може розглядатись не стільки «Ресурс», скільки «Підтримка». Даний критерій доцільно розглядати за рівнями відношення компонентів цивільного середовища до дій формувань НГ України від цілковитої підтримки і допомоги, нейтрального відношення і до ворожого ставлення та ворожих дій.

Розроблення методики оцінювання діяльності спеціалістів структурних або тимчасово створених підрозділів ЦВС НГ України є перспективним напрямком подальших наукових досліджень.

УДК 351.746.1004.89; 519.816

Михайленко О.В., кандидат військових наук, доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник; **Грінченко В.В.**, викладач кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Управління об'єктами будь-якої природи, в тому числі такими складними, як суспільство і держава, не в останню чергу передбачає роботу з інформацією. Причому управління умовно ділиться на два основних типи – стратегічне і оперативне (оперативно-тактичне). Кожне з них має свою специфіку в змісті, організації та управлінні, кадровому забезпеченні і методах інтелектуальної діяльності. Загострення світових і внутрішніх – економічних, соціальних і політичних проблем в Україні вимагає професійного інформаційно-аналітичного забезпечення (далі – ІАЗ) військових формувань та правоохоронних органів (далі – ВФПО) у цілому та Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) зокрема. Найбільш проблематичним питанням

залишається формалізація технологій ІАЗ стосовно підтримки прийняття рішення в охороні та захисті державного кордону на рівні адміністрації та регіональних управлінь ДПСУ.

На сьогодні проблематика інформаційно-аналітичного забезпечення ВФПО розглядається у працях як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Одним з питань є визначення ролі й місця інформаційно-аналітичного забезпечення, в управлінні ВФПО у цілому та ДПСУ зокрема. Усі ці дослідження стосувались ІАЗ окремих питань оперативно-службової діяльності. У той же час, особливості інформаційно-аналітичного забезпечення ВФПО взагалі та ДПСУ зокрема стосовно стратегічних та оперативно-тактичних рішень на вищих рівнях управління (це рівень адміністрації, регіонального управління) розглянуто не було.

Основними вимогами, що висуваються до інформаційно-аналітичного забезпечення, є: наукова основа оцінки досліджуваних подій і явищ; оперативність отримання, збору і обробки інформації; безперервність отримання, збору інформації; достовірність одержуваної інформації; системність у висвітленні проблем; конфіденційність проведення інформаційно-аналітичних процедур; своєчасність інформування керівництва про важливі проблеми; чіткість визначення цілей та інтересів посадових осіб, яким може бути корисна аналітична інформація.

Здійснено детальний аналіз застосування аналітичних методів у інформаційно-аналітичній діяльності ДПСУ, який визначає наступне. Формалізовані та слабоформалізовані завдання складають менше 30 відсотків, усіх завдань що вирішуються у ДПСУ. Ця картина трохи краще у діяльності Збройних Сил України, але ще гірше у службовій діяльності інших правоохоронних органів. Було встановлено, що можливість застосування того чи іншого методу та позитивний результат залежить від виду, кількості та достовірності вихідних даних. Тобто обґрунтування моделей, методів та методик ІАЗ у першу чергу буде залежати від адекватності наявних даних для аналізу та існуючих методів.

Для впровадження запропонованих підходів потрібна розробка адекватних моделей, методів та методик ІАЗ, що є перспективою подальших досліджень у даному напрямку.

УДК. 355.426.4 : 351.742

Назаренко О.Л., старший викладач кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник;
Лиходій О.В., старший викладач кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Лісцин В.Е.**, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

МОДЕЛЬ ОБГРУНТУВАННЯ СПОСОБУ ДІЙ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Під час припинення масових заворушень на території України або в окремих її місцевостях з метою запобігання заворушенням для охорони життя і здоров'я населення, захисту прав і свобод громадян може проводитися комплекс заходів, і інших дій, що спрямовані на припинення масових заворушень та усунення причин, що їх обумовили. Сукупність цих дій дозволяє сформуванню поняття щодо способу, який застосовується формуванням Національної гвардії України (НГУ) за умов припинення масових заворушень. Спосіб розглядається, як порядок заходів, тактичних прийомів та інших дій, що застосовуються для виконання поставленого завдання.

Для вироблення варіанту рішення щодо способу застосування формування НГУ, розроблений порядок заснований на використанні математичного апарату матриць та операцій над ними. Вхідними даними для розрахунків є дані про чисельність і характер дій натовпу, який буде протистояти правоохоронцям та сукупність тактичних прийомів і інших дій, які можуть застосовуватися формуванням гвардії під час припинення масових заворушень.

На основі цієї інформації визначаються зв'язки між типовими варіантами дій натовпу і доцільними тактичними прийомами і діями, що доцільно застосовувати (проводити) формуванням НГУ в оперативній обстановці, що склалася. Сукупність обраних таким чином тактичних прийомів складають зміст способу дій.

На підставі розглянутого підходу розроблено формалізовану схему вироблення варіантів способів застосування формувань гвардії із сукупності тактичних прийомів і дій, ранжирування цих способів та вибору найкращого.

В доповіді наводяться методи, які застосовані для розв'язання задачі визначення та вибору найкращого способу дій формування НГУ у ході припинення масових заворушень.

Розглянутий підхід до розв'язання задачі визначення та вибору раціональних способів дій формувань Національної гвардії України, спрямований на уникнення суб'єктивних помилок у ході прийняття рішення органом військового управління НГУ.

УДК 351.862: 355.426: 005

Неклонський І.М., кандидат військових наук, викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА КРИЗОВОГО РЕАГУВАННЯ

Ефективна взаємодія систем реагування на загрози, небезпеки і ризики є важливим елементом забезпечення національної безпеки.

З метою забезпечення сталого функціонування життєво важливих систем, мереж та об'єктів в державі створені і паралельно функціонують єдина державна система запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків, єдина державна система цивільного захисту, система фізичного захисту особливо важливих об'єктів, структурні складові яких з урахуванням особливостей, визначених законодавством про оборону, мобілізацію та правовий режим воєнного стану забезпечують виконання відповідних функцій в системі територіальної оборони України.

Крім того, на виконання Указу Президента Кабінетом міністрів України за участі Національного інституту стратегічних досліджень було розроблено «Концепцію створення державної системи захисту критичної інфраструктури». Підхід, запропонований у Концепції, передбачає максимальне використання існуючих систем безпеки та кризового реагування, і має на меті оптимальне використання наявних в державі можливостей і ресурсів та забезпечує достатні передумови для запобігання можливим негативним наслідкам створення такої системи.

На думку експертів Національного інституту стратегічних досліджень така ситуація, коли існує ціла низка національних систем безпеки та кризового реагування, за функціонування яких несуть відповідальність окремі державні органи, створює умови для домінування відомчих підходів до розв'язання проблем безпеки національного масштабу.

Формування перспективної моделі державної безпеки та кризового реагування вимагає подолання вузьковідомчих підходів, а це неможливо без побудови ефективної міжсистемної взаємодії. Серед принципів, на яких

повинна будуватися така робота особливої актуальності набувають принципи координованості та єдності методологічних засад. Для цього необхідно мати певний методологічний базис.

Відповідний базис має складатись з двох складових. Перша з них являє собою сформовану і апробовану систему загальнонаукових та спеціальних підходів, методів, прийомів і способів, що виконують методологічну функцію. Така складова має містити характеристики здатності систем взаємодіяти. Найбільш важлива вимога – забезпечення оптимальної здатності системи отримувати та надавати: функціональну підтримку, інформацію та «послуги».

В якості другої складової пропонується розглянути концептуальні положення науки про системи, об'єктом дослідження якої є елементи і зв'язки між ними. З цієї точки зору взаємодія різних суб'єктів забезпечення національної безпеки характеризується наявністю значної кількості різнорідних сил і засобів, спільно вирішуваних завдань і способів їх виконання, зв'язків між ними, а також великою кількістю факторів, що визначають кінцевий результат спільних завдань. Все це зумовлює можливість розгляду взаємодії з позицій системного підходу, основним поняттям якого є поняття «система». Систему взаємодії необхідно розглядати як відповідну складну систему, в якій функціонує сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих за єдиним замислом елементів з метою вирішення конкретної задачі в заданих умовах. Методологія дослідження такої системи має базуватись на системному аналізі, що дасть змогу провести цілеспрямований якісний аналіз системи, що розглядається, сприятиме вибору вірного методу вирішення конкретного завдання.

УДК 331.102.24:355

Оборонов М.І., старший викладач кафедри протиповітряної оборони Сухопутних військ Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, підполковник; **Токар О.А.**, старший викладач кафедри протиповітряної оборони Сухопутних військ Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, підполковник; **Попадюк Р.В.**, викладач кафедри протиповітряної оборони Сухопутних військ Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, майор

МЕТОДИКА РОБОТИ КОМАНДИРА ТА ШТАБУ ПІДРОЗДІЛУ З ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ У ВІДРИВІ ВІД ПУНКТУ ПОСТІЙНОЇ ДИСЛОКАЦІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Діяльність командирів та штабів в ході виконання завдань за призначенням підпорядкованими підрозділами в сучасних умовах потребує визначення нових шляхів та способів, вдосконалення існуючих методик роботи посадових осіб з організації виконання поставлених завдань.

Робота командира та штабу в ході виконання завдань у відриві від пункту постійної дислокації спрямовується, перш за все, на втілення в життя прийнятого рішення.

Алгоритм (методика) роботи може бути наступним:

– постійний збір (добування) даних та оцінювання обстановки, доведення її до підлеглих, а при зміні обстановки – своєчасне уточнення раніше прийнятого рішення;

– доведення завдань за призначенням до підлеглих;

– організація розвідки противника та видача даних про нього в підпорядковані підрозділи;

– підготовка та управління бойовою діяльністю підлеглих підрозділів;

– підтримування безперервної взаємодії;

– своєчасне всебічне забезпечення підрозділів;

– здійснення контролю за виконанням підрозділами поставлених завдань та надання їм допомоги;

– доповідь старшому начальнику про виконання поставлених завдань в ході бойової діяльності та стан підрозділу.

Для управління підрозділами в ході бойової діяльності командир та штабу доцільно використовувати сучасні засоби зв'язку.

На випадок різкої зміни обстановки, коли немає можливості отримати вказівки або розпорядження, командир повинен прийняти нове рішення в

межах загального замислу старшого начальника на бойову діяльність підпорядкованого штабу і підрозділу. При першій можливості він повинен доповісти про своє рішення безпосередньому начальнику.

Таким чином, під час управління підрозділами командирам і штабам в ході їх бойової діяльності, при виконанні поставлених завдань у відриві від пунктів постійної дислокації, потрібно дотримуватись відповідного алгоритму (методики) роботи посадових осіб з метою підвищення рівня управління підрозділами, особливо при зміні обстановки, що склалася на даний період часу, врахування інших факторів, що можуть впливати на хід та порядок виконання поставлених завдань.

УДК 623.4.011

Обрядін В.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Подвизніков С.М.**, старший викладач кафедри оперативного мистецтва оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Корженко Д.Ю.**, слухач 177 навчальної групи оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Коршунов А.К.**, слухач 177 навчальної групи оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ОПЕРАТИВНОСТІ В РОБОТІ КОМАНДИРА ТА ШТАБУ ЧАСТИНИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ СИСТЕМИ АВТОМАТИЗОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ У ТАКТИЧНІЙ ЛАНЦІ УПРАВЛІННЯ

У сучасних воєнно-теоретичних поглядах на війну, у практиці та документах воєнного будівництва і планування, на думку деяких науковців, знайшов своє відбиття цілий ряд нових тенденцій у воєнній справі, серед яких, зокрема, виділяємо наступні:

– значне підвищення напруженості і темпу ведення воєнних (бойових) дій, що потребує більш високого, ніж раніш, рівня взаємодії усіх видів збройних сил, родів військ, що знайшло своє відбиття у концепціях «об'єднаних сил», «експедиційних формувань», «міжвидових тактичних груп» і ряду інших, заснованих на широкому застосуванні автоматизованих бойових інформаційно-керованих систем й озброєнні та військової техніки (ОВТ), створених на основі останніх технологічних досягнень;

– намагання досягти випереджену інформаційну перевагу над противником,

як одне з основних умов успішного ведення воєнних (бойових) дій, що свідчить про зростання ролі інформаційного забезпечення, яке фактично перетворилося з виду оперативного (бойового) забезпечення дій військ у важливішу складову збройної боротьби.

З цього приводу, підняте питання щодо досягнення визначеного ступеня оперативності в роботі командира та штабу частини в системі автоматизованих робочих місць під час оцінювання противника, своїх підрозділів та сусідів, району ведення бою та розробки замислу є актуальним.

Застосування програмного пакету Arc View Gis версії 3.3 на АРМ пункту управління частини дозволяє у наступний спосіб спростити обсяг робіт посадових осіб оперативного відділення штабу частини:

- скоротити час на збір та підготовку електронних карт визначеної номенклатури до роботи;

- в автоматизованому режимі за допомогою *графічних примітивів* (набір даних, які несуть інформацію про форму об'єкта і його місце розташування) відтворити на електронній карті з використанням тактичних позначок НАТО положення, склад та стан підрозділів противника, своїх сил та засобів, взаємодіючих частин і підрозділів, ІВФ та ПрО;

- з урахуванням тактичних нормативів, атрибутивної інформації, яка супроводжує графічні примітиви, за допомогою функцій просторового ГІС - аналізу отримати дані та зробити попередні висновки стосовно можливих напрямків (варіантів дій) зосередження зусиль і співвідношення бойових потенціалів протиборчих сторін;

- за допомогою програмних модулів 3D Analyst та Spatial Analyst оцінити вплив рельєфу місцевості на реалізовані зони виявлення та ураження з метою наступного коригування місць розташування вогневих, стартових позицій засобів ураження, постів спостереження;

- побудовою буферних зон навколо вогневих засобів, із наступним виконанням «оверлейних» операцій, провести оцінку ефективності створеної системи вогневого ураження противника (ВУП) на обраному напрямку;

- відповідно до існуючої методики тактичних розрахунків, за допомогою колекції вбудованих скриптів (програмних модулів версії 3.0) провести попередню оцінку тактичних показників ймовірного бойового зіткнення сторін при веденні загальновійськового бою.

Узагальнюючи, потрібно зазначити, що коаліційний характер сучасних збройних конфліктів, інтенсивне надходження на озброєння багатьох армій світу новітніх зразків озброєння, поява зброї на нових фізичних принципах робить принцип відповідності бойових завдань військ їх бойовим можливостям достатньо проблематичним. У зв'язку з цим оснащення військ ефективними системами управління з використанням новітніх інформаційних технологій та

фахове їх використання оперативним складом пунктів управління стає не бажаною, а єдино можливою умовою досягнення як оперативності в роботі пунктів управління тактичної ланки, так й ефективного управління боєм.

УДК 623.642

Олещенко А.І., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

ТОПОГРАФІЧНІ І СПЕЦІАЛЬНІ КАРТИ ТА ПЛАНИ, ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На початку бойових дій на Донбасі виникла проблема з забезпеченням топографічними картами підрозділів Збройних Сил України і Національної гвардії України (НГУ). Топографічних карт, які відповідали б реальному стану місцевості практично не було, а космічні знімки і аерознімки, яких було також дуже мало не забезпечували вирішення практичних завдань. Проведена велика робота по створенню і оновленню топографічних карт за матеріалами космічної зйомки і аерофотозйомки.

Космічні знімки мають актуальний стан місцевості на великі території але проводити вимірні роботи: визначення координат об'єктів противника, визначення невидимих ділянок місцевості тощо потребують часу на підготовку знімків до роботи. Але для орієнтування на місцевості вони мають переваги. Аерофотознімки також потребують часу на підготовку їх до роботи: це і трансформування їх до певного масштабу і виключення помилок за нахил оптичної вісі аерофотоапарата від прямовисної лінії. За електронними картами можна вирішувати задачі як і за топографічними картами, але в дрібних підрозділах їх складніше використовувати. Тому для усіх категорій підрозділів топографічні карти є найбільш сприятливими для вирішення службово-бойових завдань. Топографічні карти є загальнодержавними і використовуються як при вирішенні народногосподарських завдань, так і для потреб оборони країни.

Топографічні карти видаються в масштабах 1:10 000, 1:25000, 1:50000, 1:100000, 1:200000, 1:500000, 1:1000000.

На цих картах прийнятими умовними знаками показуються геодезичні пункти, гідрографія і гідротехнічні споруди, населені пункти, дороги і дорожні споруди, рельєф, рослинний покрив і ґрунти, межі об'єктів; даються власні найменування об'єктів місцевості, а також їхні характеристики у вигляді буквених і цифрових позначень. Спеціальні карти - це карти, що використовуються підрозділами НГУ для детального вивчення місцевості,

навігаційного забезпечення польотів авіації, організації військових перевезень і рішенні інших спеціальних завдань.

Висновок. Не зважаючи на те, що зараз є технічні засоби орієнтування на місцевості, космічні знімки та аерознімки, електронні карти, але використання традиційних топографічних карт має важливе значення. Наприклад, підготовка даних для введення в навігаційну апаратуру, потребує топографічну карту. Електронні карти будуть, як правило, використовуватися в більш великих підрозділах. Із вище наведеного витікає, що військовослужбовці Національної гвардії при вирішенні службово-бойових завдань зобов'язані вміти орієнтуватися на місцевості, вміти читати топографічні карти, проводити необхідні вимірювання і цілеуказання за картою.

УДК 355.318

Онопрієнко О.С., ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Споришев К.О.**, кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики Національної академії Національної гвардії України, полковник

ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ПРОГНОЗУВАННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ У ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Відомо, що витрати матеріальних коштів на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій (НС) набагато більші витрат на їх запобігання. Запобігання НС передбачає визначення загрози їх виникнення з подальшим застосуванням запобіжних заходів. З усіх видів НС (природні, соціальні, техногенні, військові) тільки техногенні НС можна запобігати з достатнім ступенем вірогідності. Це обумовлено тим, що у цьому випадку людина сама створює техногенне середовище та має можливість достатньо ефективно його контролювати та здійснювати запобіжні заходи.

Система прогнозування НС, як велика система, за напрямками дії має декілька підсистем, серед яких можна виділити: інформаційна підсистема; організаційна підсистема; технічна підсистема; науково-методична підсистема.

Особливостями системи прогнозування НС ТХ є:

– велика кількість і різноманітність технічних параметрів, що характеризують елементи техногенної складової (системи ПНО);

- необхідність перетворення значень технічних параметрів техногенної складової в параметри її стану (необхідність розробки відповідних моделей);
- різноманітність елементів техногенної складової (технічного обладнання та технологій);
- різні методи моніторингу параметрів елементів техногенної складової;
- постійне ускладнення техногенної складової;
- необхідність розробки комплексу математичних (чи інших) моделей функціонування техногенної складової та прогнозування її стану в просторі і часі;
- висока вартість похибки прогнозування НС ТХ.

Загальна мета системи прогнозування НС ТХ з моменту виникнення та розвитку НС до моменту визначення розміру збитків визначається за допомогою моделей (математичних, евристичних та ін.):

- прогнозування функціонування системи об'єктів техногенної складової;
- розвитку НС в просторі і часі;
- впливу наслідків НС на людину і навколишнє середовище.

Система прогнозування НС ТХ у зоні відповідальності оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України у подальшому дозволить визначати кількісні показники необхідних сил та засобів для участі у ліквідації наслідків НС ТХ.

УДК 351.743:351.862.1:355.5

Панченко В.Ю., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Євсєєв В.О.**, кандидат військових наук, заступник начальника кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ТЕОРЕТИЧНИХ ПОЛОЖЕНЬ ЩОДО УЧАСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ВИНИКНЕННЯ ОКРЕМИХ ГРУП МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Відповідно до існуючої класифікації надзвичайних ситуацій (далі-НС) спалахи небезпечних (особливо небезпечних) інфекційних хвороб людей і тварин, епідемії (пандемії) та епізоотії (панзоотії) являють собою групи НС, що входять до підкласу медико-біологічних надзвичайних ситуацій (далі-МБНС), які в свою чергу відносяться до виду (класу) НС природного характеру.

Проведений аналіз статистичних даних дозволяє стверджувати, що саме

МБНС є самими поширеними серед всіх підкласів НС природного характеру, що виникали на території України протягом 2012-2019 років. Частка МБНС в загальній кількості НС природного характеру за період, що досліджувався, становить 74%. До того ж, саме МБНС серед всіх підкласів НС природного характеру несуть найбільшу небезпеку для життя і здоров'я населення України, оскільки 91% загиблих і 98% постраждалих осіб в наслідок виникнення НС природного характеру припадає саме на МБНС.

Відомо, що законодавством України передбачена можливість залучення до ліквідації наслідків виникнення НС, в тому числі й МБНС, військових формувань та правоохоронних органів держави, включаючи і Національну гвардію України (далі-НГУ).

Узагальнюючи досвід участі НГУ у ліквідації наслідків виникнення МБНС можна зазначити, що вказане військове формування має певний досвід у виконанні завдань лише в межах участі у проведенні протиепізоотичних заходів під час спалахів небезпечних інфекційних хвороб тварин, що не набували масштабного характеру. Основним завданням, яке виконувалось силами НГУ, було блокування автомобільних шляхів, що вели до карантинних зон і осередків спалахів хвороб з метою недопущення несанкціонованого вивозу із зазначених територій тварин (птахів) та продукції тваринного походження (птахівництва). До виконання визначеного завдання залучалися невеликі за своєю чисельністю сили та засоби НГУ. Проте, досвіду щодо участі у ліквідації наслідків виникнення масштабних спалахів інфекційних хвороб, епідемій, епізоотій, тим паче пандемій та панзоотій, із залученням значної кількості сил та засобів НГУ на теперішній час немає. Вочевидь, відсутність зазначеного досвіду обумовлюється тим, що у сучасній історії України немає випадків виникнення великих за своїм масштабом МБНС.

Проте, за оцінкою вітчизняних та зарубіжних фахівців поточний стан санітарно-епідемічної ситуації на території України залишається нестабільним, а стан епізоотичної ситуації – стабільним і контрольованим при різкому зростанні захворюваності тварин на окремі небезпечні інфекційні хвороби. Рівень готовності України до реагування на виникнення масштабних МБНС, в тому числі й наявність і повнота розроблених планів ліквідації наслідків зазначених НС, оцінюється як низький. Спеціалісти прогнозують подальше погіршення санітарно-епідемічної та епізоотичної ситуації в Україні.

До того ж, вивчення нормативно-правової бази щодо участі НГУ у ліквідації наслідків виникнення МБНС показало, що в цілому нормативно-правові акти лише закріплюють можливість участі зазначеного формування у ліквідації наслідків виникнення визначених НС, а окремі з них визначають тільки узагальнені заходи і завдання, які можуть виконуватися НГУ в умовах, що досліджуються. На теперішній час, на жаль, відсутні джерела в яких у достатній

мірі був би висвітлений зміст завдань, структурно-функціональних склад сил та засобів НГУ при участі у ліквідації наслідків виникнення масштабних спалахів інфекційних хвороб, епідемій, епізоотій тощо.

Отже, нестабільна санітарно-епідемічна ситуація на території України, наявність тенденції до її погіршення, низький рівень готовності держави до реагування на виникнення масштабних МБНС, недосконалість існуючої нормативно-правової бази, на тлі виникнення в світі протягом останніх десятиліть масштабних епідемій, що стали причиною великої кількості жертв серед населення і завдали значних економічних збитків державам, наприклад епідемія вірусу Ебола в 2014 році в ряді держав західної Африки, епідемія коронавірусу COVID-19, яка спалахнула на початку 2020 року в Китаї, викликає необхідність у подальшому розвитку теоретичних положень щодо участі НГУ у ліквідації наслідків виникнення масштабних спалахів небезпечних (особливо небезпечних) інфекційних хвороб людей і тварин, епідемій (пандемій) та епізоотій (панзоотій).

УДК357.33

Пашенко В.В., кандидат технічних наук, заступник начальника кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Нестеренко О.О.**, викладач з військово-інженерної підготовки кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБКИ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ТА ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ ПРИСКОРЕННЯ РОЗРАХУНКІВ МАРШУ, РОЗРОБКИ АЛГОРИТМІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВЕЗЕНЬ РІЗНИМИ ВИДАМИ ТРАНСПОРТУ

Підрозділи можуть пересуватися своїм ходом (маршем) або перевозитися різними видами транспорту (залізничним, повітряним, морським (річковим) транспортом або колісними тягачами на трейлерах), та комбінованим способом.

Перевезення залізничним транспортом військ на відстані до 500 км не рентабельні (окрім великотоннажних, великогабаритних вантажів або вантажів специфіка яких не дозволяє залучити інші види транспорту). Позитивним є економія: трудовитрат, моторесурсу та запасу ходу техніки, пального, відносна низька вартість перевезення.

Повітряний транспорт, застосовують частіше за все оперативні та рятувальні служби, а перевезення військ, тільки у виняткових випадках - через великий кошторис.

Перевагою морського (річкового) транспорту є відсутність обмеження за габаритами та ваги вантажу, що перевозиться, але такий транспорт застосовується у випадку відсутності інших шляхів доставки.

Для перевезень військ іншими видами транспорту треба враховувати: час на завантаження, формування ешелонів, розвантаження; узгодження районів очікування й збору та час перебування в них; час на оформлення заявок, узгодження використання летовищ або посадочних майданчиків залізничних станцій, портів, необхідна кількість рухомого складу, повітряних суден.

В усіх випадках, при комбінованому способі перевезень, також необхідно врахувати відстань від вихідного району до району очікування, від району збору після вивантаження до району зосередження, та таке інші.

Пересування підрозділів за рахунок власних транспортних засобів або колісними тягачами, значно збільшує маршеві та маневрені можливості підрозділів, а саме спроможність долати максимально можливі відстані зі збереженням високої боєздатності та готовності до виконання наступного завдання. Особливо актуальним марш як спосіб пересування став в останні роки. Як показали події з початку проведення АТО більшість підрозділів до місця виконання завдань за призначенням прибували застосовуючи марш, як основний спосіб.

Основними показниками маршових можливостей для підрозділу є середня швидкість руху та величина добового переходу. Технічні можливості сучасних транспортних засобів та бойової техніки дозволяють виконувати маршеві завдання, але рідко хто враховує час на витягування колони, об'їзд перешкод та знову на набір швидкості. В питаннях планування маршрутів пересування, привалів, розміщення пунктів регулювання, виникають труднощі, оскільки для кожного випадку необхідно проведення розрахунків.

Розробка методичних рекомендацій та програмного продукту, дозволить зменшити час розрахунку маршруту. Також необхідно закласти алгоритми посадкових осіб під час організації перевезень, а безпосередньо у конкретній військовій частині створити довідник з узгодженими станціями, портами, аеродромами приписки, районами очікування, завантаження (можна передбачити також станції, аеропорти, порти вивантаження та райони збору у імовірних районах майбутніх дій). До програмного продукту необхідно закласти можливості визначення глибини колони в залежності від кількості машин у колоні, їх марки та дистанції між ними, часу необхідного на досягнення підрозділом певного рубіжу, відстані, що повинна здолати колона за певний час.

УДК 343.983.4:662

Пашенко В.В., кандидат технічних наук, заступник начальника кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Нестеренко О.О.**, викладач з військово-інженерної підготовки кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ ВИБУХОТЕХНІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ГРУП ЛІКВІДАЦІЇ ЗАГРОЗИ ВИБУХУ

В даний час актуальною залишається проблема запобігання або мінімізації наслідків здійснення терористичних і кримінальних актів з використанням вибухових пристроїв. З урахуванням різноманіття вибухових пристроїв саморобного та промислового виготовлення, які використовуються для здійснення таких актів, різноманіття існуючих на сьогоднішній день спеціальних технічних засобів відповідного призначення і місцевих умов у районі виконання робіт залишається відкритим для дискусій питання про оптимальну комплектацію вибухотехнічним обладнанням груп ліквідації загрози вибуху.

Одним з головних аспектів питання про вибір обладнання є вибір виробника. Виробництво відповідного спеціалізованого обладнання зосереджено в США, Німеччині, Великій Британії, Канаді, Росії та в ряді інших країн. Треба відзначити, що багато виробників досягли значного успіху в цій області.

Результати проведених досліджень показали, що декларовані деякими виробниками технічні параметри устаткування істотно відрізняються від реальних показників у гіршу сторону і вимагають ретельної перевірки із залученням незалежної експертизи.

У процесі експлуатації різнорідного устаткування можуть виникнути питання сумісності, включаючи електромагнітну сумісність. Таку сумісність простіше забезпечити з використанням обладнання, яке, як правило, вже вирішувало такі завдання.

Зарубіжні засоби розраховані, в першу чергу, на «роботу» з зарубіжними боєприпасами, що відрізняються від вітчизняних меншими показниками потужності дії у цілі і мало враховують можливість використання терористами штатних інженерних боєприпасів, у тому числі - спеціальних зарядів з елементами невилучення.

У зв'язку з цим застосування, наприклад, зарубіжних локалізаторів дії вибуху (інгібіторів, протибомбових кодр) може призвести до провокування спрацьовування вибухонебезпечного предмета (ВНП) в момент укладання з

відповідними наслідками для оператора і тільки часткової локалізації дії вражаючих факторів вибуху більш потужних вітчизняних боєприпасів.

У процесі експлуатації такого складного обладнання, яким є обладнання для пошуку та знешкодження ВВП, у користувачів часто виникають питання технічного характеру стосовно конкретних умов. Таким чином, перевага при виборі засобів повинна віддаватися вітчизняним виробникам.

Наступний аспект питання про вибір обладнання його уніфікованість для груп різних силових відомств і для різних регіонів країни. Не викликає сумніву, що для різних відомств характерні свої специфічні завдання. З урахуванням різноманіття та специфіки вирішення завдань можна стверджувати, що прийняття і визнання єдиної комплектації – малоімовірний факт.

Враховуючи вищевикладене, можна прийти до висновку, що перед прийняттям на озброєння груп ліквідації загрози вибуху нового вибухотехнічного обладнання з ним необхідно проводити додаткові дослідження з уточнення технічних параметрів та надавати перевагу вітчизняним виробникам.

УДК 303.722.29

Петік А.В., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ З ПРИПИНЕННЯ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ЗАСУДЖЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Відповідно до Закону України “Про Національну гвардію України” Національна гвардія України (НГУ) бере участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також у ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув’язнення, виконання покарань. Виконання такого завдання має свої особливості та обумовлене багатьма факторами, які мають різний вплив. Як правило, кількість таких факторів може бути великою, і як наслідок, зі збільшенням їх чисельності виконання завдань ускладнюється, особливо коли ситуація, що склалась має непередбачуваний характер.

Отже, визначення сукупності факторів, їх ранжирування та виокремлення більш значущих є одним із основних завдань, яке має вирішуватись у процесі розроблення методичних підходів щодо оцінювання ефективності виконання завдань з припинення групових протиправних дій осіб, узятих під варту,

засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань (УВП).

В доповіді за допомогою експертного оцінювання визначені фактори, що впливають на результати виконання завдань з припинення групових протиправних дій засуджених в установах виконання покарань, розкритий їх зміст, проведене оцінювання їх значущості та виокремлення найбільш значимих.

Проведене оцінювання показало, що запропонований підхід дозволяє більш точно розраховувати числові значення факторів та оцінити їх значимість, що в кінцевому підсумку призводить до більш раціонального варіанту розподілу сил для виконання завдань.

Напрямок подальшої роботи можна вважати розроблення показників і критеріїв оцінювання ефективності залучення сил та засобів НГУ для виконання завдань з припинення групових протиправних дій засуджених в установах виконання покарань.

УДК 699.85

Писарєв А.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України;
Молодцов В.А., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України;
Лазутський А.Ф., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії Національної гвардії України

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ЗБРОЇ НА НОВИХ ФІЗИЧНИХ ПРИНЦИПАХ

Вважається, що із числа можливих у найближчому майбутньому нових видів засобів масового ураження (ЗМУ) найбільшу реальну небезпеку становлять променева, радіочастотна, інфразвукова, радіологічна й геофізична зброя.

Променева зброя – це сукупність пристроїв (генераторів), уразлива дія яких заснована на використанні цілеспрямованих променів електромагнітної енергії або концентрованого пучка елементарних часток, розігнаних до більших швидкостей. Один із видів променевої зброї заснований на використанні лазерів, іншими його видами є пучкова зброя.

Лазери становлять собою потужні випромінювачі електромагнітної енергії оптичного діапазону – “квантові оптичні генератори”. Уражаюча дія лазерного променя досягається в результаті нагрівання до високих температур матеріалів об'єкта, що викликає їх розплавлення й навіть випарювання, осліплення й нанесення людині термічних опіків шкіри.

Об'єктами ураження таких комплексів можуть бути оптичні засоби спостереження й розвідки, жива сила противника (спостерігачі, розвідники, водії, навідники, пілоти), літальні апарати різних типів, крилаті, зенітні й інші типи ракет.

Різновидом променевої зброї є пучкова зброя. Уражаючим фактором цієї зброї може бути високоточний цілеспрямований пучок насичених енергією заряджених або нейтральних часток (електронів, протонів, нейтральних атомів водню), розігнаних до більших швидкостей. Об'єктами ураження можуть бути насамперед штучні супутники Землі, міжконтинентальні ракети, балістичні й крилаті ракети різних типів. Не виключається можливість застосування прискорювальної зброї по живій силі противника.

Радіочастотною зброєю називають такі засоби, уражаюча дія яких заснована на використанні електромагнітних випромінювань надвисокої (НВЧ) або надзвичайно низької частоти (ННЧ). Об'єктом ураження радіочастотною зброєю є жива сила. Радіочастотні випромінювання здатні також впливати на психіку людини, порушувати сприйняття й використання інформації про навколишню дійсність, викликати слухові галюцинації.

Бойові комплекси радіочастотної зброї можуть бути створені у варіантах наземного (наземні мобільні генератори), повітряного й космічного базування.

Інфразвуковою зброєю називають засоби масового ураження, засновані на використанні спрямованого випромінювання потужних інфразвукових коливань із частотою нижче 16 Гц. За більш високих рівнів потужності випромінювання й дуже малих частот з'являються такі симптоми, як запаморочення, нудота й втрата свідомості. Інфразвукове випромінювання має також психотропну дію на людину, викликає втрату контролю над собою, почуття страху й паніки.

Радіологічна зброя – один із можливих видів зброї масового ураження, дія якої заснована на використанні бойових радіоактивних речовин (БРР). Дія радіологічної зброї може бути порівняна із дією радіоактивних речовин, які утворюються під час ядерного вибуху й заражають навколишню місцевість. Інтенсивні й тривалі випромінювання БРР можуть призвести до згубних наслідків для тваринного й рослинного світу.

Геофізична зброя – прийнятий у низці закордонних країн умовний термін, що позначає сукупність різних засобів, які дозволяють використовувати з військовою метою руйнівні сили неживої природи шляхом штучно виклику змін фізичних властивостей і процесів, які відбуваються в атмосфері, гідросфері й літосфері Землі. Можливі способи активного впливу на геофізичні процеси передбачають створення в сейсмонебезпечних районах штучних землетрусів, потужних приливних хвиль типу цунамі на узбережжя морів і

океанів, ураганів, вогненних бурь, гірських обвалів, сніжних лавин, зсувів, селевих потоків тощо.

У цілому поява геофізичної зброї є новим і надзвичайно небезпечним напрямком розвитку зброї масового ураження та способів її застосування.

УДК 378.011.32

Писарєв А.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Радченко І.О.**, кандидат військових наук, доцент, завідувач кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Писарєв С.А.**, доцент кафедра радіаційного, хімічного, біологічного захисту, факультет військової підготовки Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

АНАЛІЗ ВПЛИВУ НАСЛІДКІВ РУЙНУВАНЬ ХІМІЧНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ НА БОЙОВІ ДІЇ ВІЙСЬК

Територія України характеризується значною щільністю промислових об'єктів. На сьогодні на її території знаходиться 1729 хімічно небезпечних об'єктів (ХНО), з яких 91 першого ступеню небезпеки, 196 – другого ступеню. У випадку цілеспрямованого руйнування ХНО на значній території держави може утворитися складна хімічна обстановка.

Прогноз хімічної обстановки у випадку руйнування ХНО доводить, що втрати особового складу та населення в районах розповсюдження парів небезпечних хімічних речовин (НХР) на відстані до 1 км можуть досягти 100%, навіть за умови своєчасного використання загальновійськових фільтрувальних малогабаритних протигазів.

Особливістю руйнування (аварії) ХНО є висока швидкість формування та дії уразливих факторів, що викликає необхідність прийняття оперативних заходів РХБ захисту. Тому захист особового складу ЗСУ, НГУ і населення потрібно організувати завчасно, а у випадку руйнування (аварії) ХНО заходи РХБ захисту необхідно проводити у мінімальні строки. Організація і проведення відповідних заходів РХБ захисту покладається на командирів (начальників) та штаби у всіх видах бойової і повсякденної діяльності військ (сил).

Масоване руйнування ХНО під час воєнного конфлікту, значно вплине на умови підготовки і ведення операції (бойових дії) військами (силами). Аналіз даних дозволяє зробити висновок, що знаходження військ (сил) у районах хімічного зараження НХР, призведе до значних втрат особового складу, зниження боєздатності військ (сил), значного ускладнення умов виконання

поставлених бойових завдань. Крім того, у випадку необхідності ведення бойових дій в умовах хімічного зараження, значна кількість сил та засобів буде виділятися для виконання відповідних заходів РХБ захисту: ведення хімічної розвідки та спостереження; хімічного контролю; лабораторного аналізу речовин; забезпечення безпеки особового складу; надання першої медичної допомоги ураженим; ліквідації наслідків хімічного зараження.

Імовірна загроза руйнувань (аварій) ХНО, можлива складна РХБ обстановка, викличуть необхідність:

- організації та проведення комплексу завдань і заходів РХБ захисту на новому, більш якісному рівні, у відповідності до сучасних вимог ведення операцій (бойових дій);

- наявності відповідної кількості боєздатних частин (підрозділів) військ РХБ захисту;

- підвищення професіоналізму фахівців РХБ захисту, а також переходу на комплектування військ РХБ захисту військовослужбовцями військової служби за контрактом;

- прийняття на озброєння новітніх зразків озброєння, техніки РХБ захисту та засобів захисту, що відповідають сучасним вимогам;

- уточнення структури та порядку функціонування системи РХБ захисту в з'єднаннях і частинах НГУ.

УДК 796.89

Пономарьов В.О., старший викладач Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, підполковник; **Меленті Є.О.**, кандидат технічних наук, завідувач кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, майор

ЗАНЯТТЯ З РУКОПАШНОГО БОЮ ЯК ПОЄДНАННЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗУ ЖИТТЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ

Співробітники силових структур нерідко під час виконання оперативно-службових завдань стикаються із ситуаціями, які потребують грамотного, чіткого та адекватного застосування фізичної сили.

Для того, щоб вміти застосовувати прийоми захисту та контратаки, потрібно мати необхідний технічний арсенал та бути готовим його вчасно використати. Адже навіть спортсмени з контактних видів єдиноборств рівня майстер та вище

чітко усвідомлюють, що рівень володіння тією чи іншою технікою слід підтримувати постійними тренуваннями (не менше 3-х на тиждень).

В системі Служби безпеки України, наприклад, питання організації професійно-прикладної фізичної підготовки обумовлено Інструкцією з організації фізичної та вогневої підготовки Служби безпеки України, затвердженої наказом СБУ від 06.07.2010 року № 369, в якій говориться, що “фізичне тренування в процесі оперативно-службової діяльності проводиться для підвищення працездатності особового складу. Фізичне тренування організовується з урахуванням навчальних і бойових завдань, що вирішуються, і включає: фізичні вправи в умовах чергування, супутнє фізичне тренування, фізичні вправи при пересуванні транспортними засобами”, а також що “для військовослужбовців на проведення занять з фізичної підготовки відводиться 4 години (2 заняття) на тиждень за рахунок робочого часу, не враховуючи часу проїзду до місця проведення занять та у зворотному напрямку”.

Але навіть, не зважаючи на виділення часу для професійно-прикладної фізичної підготовки, в умовах оперативно-службової діяльності не завжди вдається зберегти принцип безперервності тренувань, що впливає на якість опанування навичками рукопашного бою або на підтримання відповідного рівня отриманих навичок.

Отже, кожному співробітнику потрібно відноситись до проблеми проведення самостійних занять (або занять у групі) за напрямком спеціальної фізичної підготовки з усвідомленням їх необхідності та обов'язковості (як сон чи вживання їжі). Але ж набуті навички в майбутньому можуть зберегти здоров'я та навіть життя, а тренування в цілому ефективно вирішити завдання щодо укріплення здоров'я та розвитку фізичних здібностей людини, збереженню здоров'я та рухливих навичок в молодому та дорослому віці.

І якщо співробітник усвідомлено підійде до формування свого образу життя з врахуванням оперативно-службових завдань, то симбіоз необхідності оптимального рухливого режиму та навичок рукопашного бою допоможе гармонійно поєднати побутові та службові завдання.

Високий потенціал людини, його здоровий образ життя – це природня необхідність, на базі якої зростає могутність та безпека країни, формується духовно та інтелектуально розвинена особистість, здатна на вищі прояви людських якостей.

УДК 355.4

Прохоренков Д.В., викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ ПРИ ВЕДЕННІ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМИ ВОЄНІЗОВАНИМИ АБО ЗБРОЙНИМИ ФОРМУВАННЯМИ (ГРУПАМИ)

Виконання завдань по боротьбі з незаконними воєнізованими або збройними формуваннями, (далі-НВЗФ) здійснюватиметься, як правило різнорідним угрупованням силових структур, за відсутності чітко вираженої лінії фронту, на розрізнених, нерідко ізольованих напрямках, у відриві підрозділів від основних сил, при високому рівні самостійності, в умовах, коли противник застосовує партизанські способи боротьби, засідки, нічні дії, наносить раптові удари.

Поставлені завдання будуть вирішуватися розрізненими загонами і групами, що, як правило, формуються за цільовим призначенням, переважно нетрадиційними методами. Організація виконання завдань і управління підрозділами значно ускладнюються у зв'язку з одночасним виконанням завдань в декількох районах (ділянках). На даний час, майже всі угруповання Національної гвардії України, які приймають участь в операції об'єднаних сил на Сході держави, виконують бойові завдання пов'язані з протидією НВЗФ.

В ході ведення боротьби з НВЗФ заслуговують на увагу питання організації взаємодії різних силових структур. При цьому головне завдання полягає не в досягненні формальної підпорядкованості різновідомчих сил і засобів, а в чіткому розумінні кожним із взаємодіючих командирів, офіцерів штабів ролі і місця свого угруповання, з'єднання (підрозділу) в операції, а також особистої відповідальності за виконання поставленого завдання. Іншими словами, узгодження зусиль підрозділів різних силових структур при виконанні загального завдання набирає своєрідної і найбільш складної форми взаємодії, що потребує особливого такту у взаємовідносинах, вміння визначати загальні (взаємні) інтереси. Це потребує детального опрацювання й узгодження:

- способів спільного вирішення завдань;
- складу сил та засобів, які братимуть участь у виконанні завдань;
- тривалості й послідовності виконання запланованих завдань;
- районів, рубежів, об'єктів (цілей) дій;
- умов, способів і часу спільного застосування засобів ураження, а також обмежень їх застосування в населених пунктах, відповідних об'єктах тощо;

– питань організації управління і зв'язку, всебічного забезпечення, оповіщення, розпізнавання тощо.

Однією з найважливіших особливостей організації взаємодії є необхідність узгодження зі Збройними Силами України таких питань, як надання допомоги, обмін інформацією щодо дій НВЗФ, оповіщення, підтримання зв'язку, охорона складів, підтримання правового режиму воєнного стану, створення комендатур (встановлення комендантського часу, пропускного режиму, обмеження і регулювання руху автотранспорту, супроводження колон, доставка вантажів, припинення масових заворушень тощо).

Отже, з досвіду дій під час проведення операції об'єднаних сил на Сході країни, одним з важливих елементів дій у боротьбі з НВЗФ є тісна взаємодія різних силових структур.

УДК 351.75

Пташка С.Д., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОГО НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Одним з провідних напрямів діяльності держави є забезпечення громадського порядку та громадської безпеки в країні. При цьому важлива роль у виконанні цього завдання відводиться саме патрульній службі поліції та підрозділам Національної гвардії України.

На сьогоднішній день проблема ефективної організації охорони громадського порядку цими підрозділами залишається невирішеною в Україні, адже ще за радянський час висловлювалась думка про актуальну необхідність кардинальної перебудови патрульної служби. Першочерговим завданням при цьому є збільшення її чисельності до необхідного рівня, створення у зонах обслуговування відповідної кількості мобільних груп для швидкого реагування та надання допомоги військовим нарядам в затриманні порушників, злочинців, оформлення документів та доставки їх до відділів Національної поліції.

Тому не менш важливим є підвищення мобільності військових нарядів з охорони громадського порядку для своєчасного реагування на зміни оперативної обстановки на території обслуговування, забезпечення їх відповідним екіпіруванням, оснащенням, транспортом та сучасними засобами зв'язку.

З метою посилення заходів щодо забезпечення охорони громадського порядку та оперативного реагування на повідомлення про правопорушення та інші події, недопущення дестабілізації оперативної обстановки, учинення протиправних дій з 1 серпня 2019 року військовослужбовці Національної гвардії України приступили до виконання завдання з охорони громадського порядку у складі самостійних піших патрулів. До цього військовослужбовці НГУ несли службу спільно зі співробітниками Національної поліції.

За словами командувача Національної гвардії України, самостійне несення служби з охорони громадського порядку військовими правоохоронцями є досить поширеним явищем серед споріднених формувань країн Європи.

В ході самостійного несення служби з охорони громадського порядку на маршрутах патрулювання, військові наряди НГУ постійно стикаються з такими проблемами, як затримання порушника (злочинця), оформлення на них відповідних документів та супроводження їх до відділів Національної поліції. Сутність проблеми при самостійному несенні служби з охорони громадського порядку підрозділами НГУ, полягає в тому що військовослужбовці НГУ на теперішній час, ще не мають тих повноважень, які надані працівникам Національної поліції. Всі ці проблемні питання впливають і ускладнюють якість виконання завдань на маршрутах патрулювання, військовослужбовцями НГУ.

На основі проведеного аналізу та вивчення досвіду щодо виконання завдань з охорони громадського порядку в нашій державі та країнах Європи і США, запропоновані напрями використання досвіду їх роботи у діяльності Національної гвардії України.

В доповіді розглядаються особливості організації самостійного несення служби з ОГП та надаються пропозиції щодо оптимізації правової основи діяльності НГУ щодо виконання завдань з охорони громадського порядку на маршрутах патрулювання, а саме: призначення та закріплення співробітників поліції до району (ділянки, зони оперативного реагування), на час несення служби військовими нарядами НГУ з метою оперативного вирішення питань по затриманню, оформленню відповідних документів, доставки підозрюваних у скоєнні правопорушень, злочинів у відділ Національної поліції.

УДК 699.85

Радченко І.О., кандидат військових наук, доцент, завідувач кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Писарєв А.В.**, кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Молодцов В.А.**, кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України

АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ

Забезпечення належного рівня захисту населення та навколишнього природного середовища від небезпечних біологічних агентів (біозагроз) різного походження, у тому числі протидія проявам біотероризму, неконтрольованому поширенню генетично модифікованих організмів в Україні можливо лише за умови створення та ефективного функціонування єдиної комплексної національної системи біобезпеки та біологічного захисту.

При створенні національної системи біобезпеки та біологічного захисту необхідно використовувати досвід розвинутих країн світу.

За рекомендаціями ВООЗ комплексний підхід до протидії біологічним загрозам включає низку компонентів:

1. Оцінка ризиків:

- встановлення факту вивільнення збудника або виникнення спалаху;
- визначення характеристик збудника;
- оцінка зони поширення спалаху та потреб для його локалізації і ліквідації.

2. Управління ризиками:

- захист медичних працівників і осіб, які здійснюють заходи протидії;
- здійснення профілактичних та протиепідемічних заходів;
- надання медичної допомоги.

3. Оповіщення населення.

4. Моніторинг заходів, що здійснюються:

- оцінка місцевих і національних ресурсів, необхідності міжнародної допомоги;
- епідеміологічне спостереження;
- проведення довгострокових подальших заходів.

У випадку виникнення загрози появи або поширення інфекції, найбільшого значення набуває своєчасна індикація з наступною ідентифікацією збудника та система швидкого реагування на надзвичайну подію, яка включає протиепідемічні, профілактичні та лікувальні заходи.

Біологічна зброя, за визначенням ВООЗ, має на меті розповсюдження агентів, які викликають захворювання: віруси, бактерії, токсини, нуклеїнові кислоти, пріони. Їх перелік нараховує 47 агентів.

В залежності від рівня небезпеки агенти поділяються на категорії: А, В, С.

Категорія А (найбільш небезпечні агенти) включає мікроорганізми або токсини, які становлять ризик для населення та національної безпеки з наступних причин: легкість механізму передачі; висока смертність або високий потенційний вплив на охорону здоров'я; можливість викликати соціальне занепокоєння або потрясіння; потребує спеціальних заходів з боку органів охорони здоров'я. До категорії А належать збудники чуми, натуральної віспи, сибірки, туляремії, геморагічних гарячок, ботулотоксин.

Категорія В (агенти здатні до поширення, спроможні викликати помірний рівень захворюваності і невисоку летальність, але потребують спеціальних лабораторних досліджень та епідеміологічного нагляду). До категорії В належать: збудники бруцельозу, сапу, Ку-гарячки, висипного тифу, *Burkholderia mallei*, *Burkholderia pseudomallei*, *Chlamydia psittaci*, стафілококовий ентеротоксин В, токсин *Clostridium perfringens*, рицин, патогени, що поширюються з водою та їжею, деякі віруси енцефалітів. Категорія С (патогени, які можуть бути використані як біологічна зброя, є легко доступними та простими у виробництві, мають високий патогенний потенціал). Для патогенів категорії С характерна найбільша розбіжність між різними державними агенціями.

З точки зору практичної доцільності усі мікроорганізми розподіляють на групи ризику – 1, 2, 3, 4.

Група ризику 1 – відсутність або низька індивідуальна або суспільна безпека. Мікроорганізми, які потенційно не є збудниками хвороб людини або тварин.

Група ризику 2 – помірна індивідуальна, низька суспільна безпека. Патогенні мікроорганізми, які можуть викликати захворювання у людини або тварин, але не становлять серйозного ризику для лабораторного персоналу, населення, домашніх тварин або навколишнього середовища, існують лікувальні та профілактичні засоби, ризик поширення інфекції обмежений.

Група ризику 3 – високий індивідуальний та низький суспільний ризик. Патогени, які викликають серйозні захворювання людини або тварин, але не розповсюджуються від хворого до здорових осіб. Існують ефективні лікувальні та профілактичні засоби.

Група ризику 4 – високий індивідуальний та суспільний ризик. Патогени, які викликають серйозні захворювання у людини або тварин, швидко поширюються від хворого до здорових осіб, відсутні ефективні лікувальні та профілактичні засоби.

УДК.351.74

Росляков О.В., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ
ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ,
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ЗБРОЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ
З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ**

Починаючи з моменту створення Національної гвардії України (далі – НГУ), а саме з 2014 року, військові частини (підрозділи) з охорони громадського порядку (далі – ОГП) виконували завдання служби з ОГП тільки шляхом спільного патрулювання з поліцейськими.

На виконання доручення Міністра внутрішніх справ України від 26.07.2019 № 10309/01/20-2019 та розпорядження Головного управління Національної гвардії України від 30.07.2019 № 27/25-6050, патрульні та кінологічні підрозділи Національної гвардії України з 01 серпня 2019 року почали залучатися до самостійного виконання завдань служби з ОГП. Під час виконання завдань дані підрозділи знаходяться в оперативному підпорядкуванні керівництву територіальних органів (підрозділів) поліції на територіях їх обслуговування. Особовий склад військових нарядів з ОГП забезпечується табельною вогнепальною зброєю (чергові військових нарядів, начальники патрульних груп, начальники військових нарядів та патрульні із складу офіцерів, військовослужбовців військової служби за контрактом) та пристроями для відстрілу гумових куль (для військовослужбовців строкової військової служби). Також особи військових нарядів екіпіруються кийком гумовим (пластиковим), кайданками в чохлі з ключем, балончиком, спорядженим речовинами сльозогінної та дратівної дії в чохлі. У зв'язку з цим виникає потреба пошуку шляхів досягнення розумного балансу між необхідністю захисту прав людини на життя і здоров'я, забезпечення інтересів держави і суспільства, та існуючими повноваженнями військовослужбовців НГУ, що стосуються застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї під час виконання завдань служби з охорони громадського порядку.

Провівши аналіз Закону України «Про Національну гвардію України» та Закону України «Про Національну поліцію», можливо зробити висновок, що військовослужбовець НГУ у разі залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку має право здійснювати поліцейські заходи примусу відповідно до Закону України "Про Національну поліцію" (ст. 42-46).

Так, у ч. 3 ст. 45 визначено підстави для застосування поліцейським спеціальних засобів, а саме: кайданків та інших засобів обмеження рухомості. Так, законом дозволяється застосовувати вищевказані спеціальні засоби під час затримання особи; під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого. Звідси виникає питання: визначаючи повноваження поліцейського (військовослужбовця) під час затримання особи застосовувати кайданки та ті спеціальні засоби, що перелічені у п. а ч. 5 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію»? Якими є критерії розмежування застосування різних за впливом спеціальних засобів? Затримання особи здійснюється відповідно до підстав, визначених у КУпАП та КПК України.

Так, згідно з ч. 1 ст. 260 КУпАП, затримання особи здійснюється у випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення.

Якщо є потреба здійснити затримання, з метою встановлення особи, або складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, при цьому особа не чинить опір працівникам поліції (військовослужбовцю), веде себе спокійно, чи є підстави для застосування кайданків? Закон України «Про Національну поліцію» говорить, що є такі підстави.

Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що повноваження військовослужбовця НГУ під час несення служби з ОГП щодо застосування спеціальних засобів виписано досить чітко, витримано баланс між правами людини та пропорційністю їх застосування. Однак, поряд з цим, певні питання, про які зазначалося вище, потребують правового врегулювання, а саме тактичні дії військовослужбовця в залежності від поведінки особи (агресивні дії, співпрацює, веде себе спокійно тощо).

УДК 351.746.1

Савенко К.О., старший викладач кафедри прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ДЖЕРЕЛА, ХАРАКТЕР ЗАГРОЗ ТА ВИКЛИКІВ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ УКРАЇНИ

Радикальні зміни міжнародної обстановки, які відбуваються, значно впливають на погляди щодо характеру загроз безпеці у прикордонному просторі, шляхів їх своєчасного виявлення, запобігання та нейтралізації. Тому є актуальними виявлення, формулювання та систематизація проблем, що виникли на цей час, загострилися та мають перспективу розвитку у сфері прикордонної безпеки. Їх розгляд доцільно проводити через призму аналізу воєнно-політичних викликів, ризиків та загроз на державному кордоні з точки зору їх практичного забезпечення в умовах швидкоплинних змін в міжнародному та загальносвітовому безпекових середовищах.

Забезпечення національної безпеки у прикордонному просторі буде можливим при відповіді на питання, що необхідно зробити ДПСУ для її забезпечення. Результат залежатиме від розуміння змісту поняття «національна безпека України у прикордонному просторі» як складової національної безпеки України, де необхідно виділити процеси забезпечення захищеності інтересів людини і громадянина, суспільства і держави. Такий підхід дозволить зрозуміти: де, як та коли виникають у цих процесах перешкоди і передбачити ризики, виклики та загрози їх виникнення та джерела. Без методологічного встановлення змісту зазначених понять для умов забезпечення національної безпеки України у прикордонному просторі не можливе їх визначення та градація.

Національна безпека є складною системою, де тільки люди здатні вибирати способи, прийоми та методи діяльності, які захищають від загроз або націлені на їх знешкодження ґрунтуючись на аналізі можливості зміни характеру та змісту умов зниження безпеки. У прикордонному просторі як і взагалі безпека і небезпека існує в умовах взаємодії суб'єктів і об'єктів та середовища їх існування. До них можемо віднести ДПСУ, державні органи, громадські організації та інші установи, до компетенції яких відноситься забезпечення національної безпеки людині, громадянину, суспільству, державі інтереси яких захищаються, суміжна країна та її компетентні органи та організації, представники злочинного середовища, об'єкти промислової і іншої діяльності, природне, історичне, економічне і інші середовища. Отож приходимо до

висновку, що національну безпеку у прикордонному просторі можемо уявити як трьох компонентну складову:

1. Відсутність небезпеки для «людини – громадянина – суспільства – держави».

2. Захищеність «людини – громадянина – суспільства – держави» у випадку виникнення небезпеки.

3. Наявність засобів і сил та їх здатність попереджувати та долати небезпеку.

Зміст національної безпеки у прикордонному просторі необхідно уявляти як багатофакторну, багатофункціональну та багаторівневу складну систему, яка повинна забезпечити найбільший баланс між життєво важливими інтересами «людини – громадянина – суспільства – держави» та створення необхідних умов щодо функціонування системи їх відношень. Крім того, національна безпека повинна забезпечувати необхідний рівень непохитності розвитку «людини – громадянина – суспільства – держави», вона також залежить від: національної ідеї як вкладу у розвиток міжнародного співтовариства, де українська держава своїм розвитком підтверджує цей тезис; виживати в кризисних міжнародних умовах; повністю реалізовувати національні інтереси як в середині так і за межами країни, включаючи силове протистояння у глобальних та регіональних конфліктах.

УДК 355.4

Савін А.А., старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор; **Суконько С.М.**, ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, майор

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ “БУФЕРНОЇ ЗОНИ” МІЖ МІТИНГУВАЛЬНИКАМИ ТА БОЙОВИМИ ПОРЯДКАМИ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Всі зміни у суспільстві та політиці частиною народу схвалюються, а деякою частиною населення країни не підтримуються. Незгодні, якщо вони організовані, можуть висловити свій протест у формі мітингу, бойкоту, страйку та ін. Соціальний протест спрямований в основному проти соціальної нерівності, проти економічних проблем.

Якщо влада країни схвалить проведення акції протесту, вона буде санкціонованою, в іншому випадку протест стане несанкціонованим. Політичний протест іноді переростає в масові порушення громадського порядку та навіть в масові заворушення і протистоянням з правоохоронними органами.

Аналізуючи події в Україні за останні роки можна зробити висновок, що агресія мирного населення проти правоохоронців, під час проведення акцій протесту, збільшувалася і піком такого протистояння стали події «Євромайдану» та події 31 серпня 2015 року біля Верховної Ради України. В результаті цих подій постраждало та загинуло багато осіб як зі сторони правоохоронців, так і зі сторони мітингувальників. У Нових Санжарах Полтавської області 20 лютого 2020 року агресивні особи спровокували сутичку, потім закидали камінням колону автобусів із евакуйованими з Китаю українцями, а один чоловік намагався автомобілем здійснити наїзд на правоохоронців.

Основною причиною травмування правоохоронців було безпосереднє зіткнення бойових порядків з правопорушниками, що давало можливість використання з боку натовпу таких засобів, як каміння, ланцюги, дрючки, штахетник, різного роду кийки, шматки шланга, пляшки із запальною сумішшю, вибухові пакети, петарди, палаючі автомобільні скати, пляшки з кислотами, лаками, фарбою, крюки тощо.

Основною причиною травмування цивільного населення було застосування спеціальних засобів з боку правоохоронців на значно меншій відстані, ніж передбачено це тактико-технічними характеристиками спеціальних засобів.

Таким чином, постає питання створення «буферної зони» між мітингувальниками та бойовими порядками сил охорони правопорядку при забезпеченні підрозділами Національної гвардії України охорони громадського порядку, при проведенні акцій протесту у формі мітингу, бойкоту, страйку тощо.

УДК 356.114-611.4

Саморок М.Г., викладач (парашутно-десантної підготовки) кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор; **Іванишин Р.О.**, курсант 217 навчальної групи курсу № 2 командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, солдат

ЕШЕЛОНУВАННЯ ЕКІПРОВКИ ТА СПОРЯДЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В ГОРАХ

У нашій державі у антитерористичних підрозділах спеціального призначення є відповідно створені групи спеціального призначення, які спеціалізуються на ведення бойових дій у горах. Даними групами є: висотно-штурмові групи

спеціального призначення окремих загонів спеціального призначення НГУ та Гірський відділ Центру спеціальних операцій Служби безпеки України. Їхня зона відповідальності на території України є Українські Карпати.

Їх діяльність у гірській місцевості є дуже специфічною і завдання, які вони виконують, можуть набувати дуже широкий спектр. Для забезпечення виконання поставлених завдань на високому рівні, даним підрозділам необхідно проходити періодичну спеціальну гірську підготовку і мати відповідне спорядження і екіпіровку. Крім того, знання і вміння цих бійців використовуються у антитерористичних операціях у містах, де потрібно проникати в приміщення через вікна, що знаходяться на значній висоті.

У кожному з цих підрозділів є відповідне ешелонування екіпіровки і спорядження, що свідчить про високий рівень їх професіоналізму. Ешелонування є необхідним для того, щоб військовослужбовець та група спеціального призначення були впевнені в тому, що все екіпірування знаходиться при них. У ситуації, коли необхідно досить швидко готуватися до виконання завдання, у тому числі і збиранні матеріального майна, у бійців не повинно бути сумніву: ця річ потрібна чи ні? Ешелонування майна дозволяє забезпечити підготовку спорядження до виконання завдання незалежно від району виконання завдання чи пори року.

Для успішного виконання завдань, які ставляться перед бійцями висотно-штурмових груп спеціального призначення, військовослужбовцям необхідне відповідне всебічне забезпечення, а саме тилове. Обізнаність у природніх умовах гір, відповідний рівень знань і навичок, сучасна і правильно підібрана спорядження і екіпіровка – це те, що у декілька разів полегшує бійцям виконання завдання і підвищує можливість успішного його виконання.

В українських підрозділах спеціального призначення немає чіткого ешелонування гірського майна та спорядження для виконання завдання влітку та взимку. Тому підготовка та перевірка наявності екіпірування та спорядження не може здійснитися якісно і в повному обсязі. Пропонується наступне ешелонування екіпіровки підрозділів спеціального призначення правоохоронних органів України в різні пори року при виконанні службово-бойового завдання в горах, а саме:

- види спорядження та екіпірування;
- новітня форма одягу та взуття за сезоном;
- найпотрібніша їжа для військовослужбовців спецпризначення за калорійністю при виконанні СБЗ.

Отже, наявність сучасного спорядження і екіпірування у висотно-штурмових групах піднімає їх шанси на успішне виконання завдання до його початку. А його відсутність ставить під загрозу життя і здоров'я бійців та виконання поставленого завдання.

УДК 355.4

Сафошкіна Л.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Музичук В.А.**, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри ракетно-артилерійського озброєння факультету логістики Національної академії Національної гвардії України; **Лісіцин В.Е.**, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

**АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБАМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ
ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ**

Найбільш цінна для посадових осіб і органів управління Національної гвардії (НГ) України є інформація, яка передається безпосередньо з місць виконання завдань і в першу чергу з місця проведення спеціальної операції. Відсутність або несвоєчасність цієї інформації, особливо за умов різких змін обстановки, робить неможливим управління частинами (підрозділами) у ході спеціальної операції, що в свою чергу може призвести до зриву своєчасного виконання поставлених завдань.

Аналізуючи показники повноти, достовірності та оперативності інформації, яка надходить від різних джерел в ході виконання службово-бойових завдань (СБЗ) НГ України, можна зробити висновки, що ця інформація не повністю задовольняє потреби посадових осіб та органи військового управління НГ.

Проведений аналіз існуючої системи інформаційного забезпечення службово-бойової діяльності НГ України показав, що відсутність інформації щодо розвитку подій у районі проведення спеціальної операції, ходу виконання частинами (підрозділами) поставлених завдань, місця їх знаходження та переміщення – це ті недоліки, які негативно впливають на якість виконання СБЗ. Причиною цих недоліків є існуючі протиріччя, виникаючі за причиною недосконалості інформаційного забезпечення посадових осіб та органів управління НГ, що виражаються у невідповідності між:

- потребами посадових осіб та органів управління НГ, які відповідають за організацію і виконання СБЗ, в своєчасному отриманні інформації та існуючими обмеженими можливостями діючої системи управління та зв'язку;
- необхідною повнотою і достовірністю даних обстановки і низькою оперативністю їх одержання;

– ступенем деталізації (точністю) інформації про хід виконання СБЗ (різкі зміни обстановки, надзвичайні обставини, надзвичайні ситуації тощо) і її реальною невизначеністю;

– необхідністю здійснення безперервного просторового контролю за місцезнаходженням частин і підрозділів у ході виконання завдань і обмеженими можливостями щодо одержання необхідної для цього інформації;

– особливостями організації і виконання кожного СБЗ і відсутністю відповідної інформаційно-розрахункової бази для обґрунтування рішень на їх виконання;

– потребами посадових осіб, які відповідають за організацію і виконання СБЗ, в оперативному отриманні службової інформації і обмеженими можливостями наявної інформаційної бази та порядку доступу до неї;

– необхідністю оперативного реагування щодо усунення (ліквідації) наслідків надзвичайних обставин та ситуацій під час виконання СБЗ і невизначеністю порядку залучення до цих дій сил та засобів інших військових частин НГ тощо.

Можливим шляхом усунення недоліків і протиріч системи інформаційного забезпечення службово-бойової діяльності частин (підрозділів) НГ України є створення нової для НГ структури системи інформаційного забезпечення, яка б сприяла ефективній організації і виконанню СБЗ в умовах мирного і воєнного часу та за надзвичайних обставин.

УДК 355.318

Споришев К.О., кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Клішин В.М.**, кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ОЦІНКИ МОЖЛИВОСТЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПІДТРИМАННІ ПРАВОПОРЯДКУ В РАЙОНІ ВИНИКНЕННЯ ПАНДЕМІЇ

Однією з функцій Національної гвардії України є участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення.

В історії людства відомо велика кількість пандемій, які привели до великих втрат серед населення. Нові виклики для суспільства несуть сучасні захворювання. За роки незалежності України не проводились оцінювання можливостей силових структур по попередженню пандемії. Також не проводились КШН по виявленню проблемних питань в даній галузі, хоча структура та склад НГУ за ці роки змінювався значним чином. Недостатньо детально відпрацьовані плани по заходах щодо попередження розповсюдження захворювань. Особовий склад не має досвіду участі в операціях із попередження розповсюдження захворювань.

Події, пов'язані з виникненням вірусу SARS-CoV-2 показали, що в КНР активно застосовуються військові підрозділи в попередженні захворювань. Перелік завдань: блокування заражених територій, охорона правопорядку в карантинній зоні, патрулювання.

При можливих розповсюдженнях інфекційних захворювань на території України частини НГУ можуть залучатись до виконання службових завдань. Звідси витікає необхідність оцінювання можливостей Національної гвардії України у підтриманні правопорядку в районі виникнення пандемії.

УДК 355.535

Старух О.С., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України; **Бутко Р.В.**, старший викладач кафедри тактики – начальник інженерної служби Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Хорошун В.П.**, старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПРИЙОМИ ПОДОЛАННЯ МІННО-ВИБУХОВИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ, ЯКІ СКЛАДАЮТЬСЯ З МІН ТА БОЄПРИПАСІВ-ПАСТОК, ЩО УСТАНОВЛЕНІ НА РОЗТЯЖКАХ

При виконанні бойових завдань в зоні проведення операції об'єднаних сил до складу розвідувальних органів обов'язково включаються сапери-розвідники, які мають досвід бойової роботи. Доцільно мати одного сапера у підгрупі вогневої підтримки, а другого у основній підгрупі.

Пересування у складі групи здійснюється у колону по одному, за схемою «слід у слід». З метою зменшення імовірності зачепити розтяжку вибухового пристрою, чи дрiт замикача, які провисли та лежать на ґрунті, ступні ніг необхідно підіймати та ставити на землю суворо вертикально.

За висотою установа розтяжки умовно поділяють на два рівні: нижній – до стегна та верхній – вище стегна. Поряд із звичайними (горизонтальними)

розтяжками використовують і похилі, які значно ускладнюють їх виявлення.

Під час влаштування мінно-вибухових загороджень у вигляді «розтяжок» широко використовують комбінований спосіб їх установа, так звані «розтяжки із сюрпризом». У зв'язку з цим, при виявленні мін та фугасів, які установлені на розтяжку, суворо забороняється їх знешкодження. Місце виявлення позначається на карті, чи схемі, а сам боєприпас указівкою, або підручним засобом. Для виявлення розтяжок доцільно застосовувати різноманітні підручні засоби. Найбільш ефективним є використання детекторів з дроту, або прутика. Для їх виготовлення вибирають тонкий алюмінієвий дріт, або гладку пряму гілочку довжиною трохи вище поясу військовослужбовця.

Рух військовослужбовця здійснюється сповільненим та рівним кроком. При зустрічі детектора із розтяжкою не створюється необхідне навантаження, яке б привело до спрацювання боєприпасу, а його відхилення вказує на її наявність.

Пошук розтяжок за допомогою детектора в умовах, коли ускладнене візуальне виявлення мінно-вибухових загороджень, але існує висока імовірність їх установа, здійснюється наступним чином: проводиться перевірка нижнього та верхнього рівнів простору попереду себе, для чого, плавним рухом випрямляється рука, а потім повертається у вихідне положення. Після перевірки верхнього рівня рука залишається у витягнутому положенні. Надалі, утримуючи детектор на місці, підходять до нього та одночасно згинають руку; при відхиленні детектора (зустрічі його з перешкодою) слід упевнитися у відсутності розтяжки. Для цього вільною лівою рукою, легким ковзаючим рухом по детектору, опускаються до точки його зіткнення з перешкодою.

Для подолання розтяжки необхідно: продовжувати контролювати розтяжку рукою, повернутися до неї боком та переступити через неї. Особливу увагу слід приділити відтягуванню ступнів ніг; розтяжки, які установлені у верхньому рівні, чи похилі розтяжки долаються аналогічно, при постійному їх контролі рукою.

Виявлення розтяжок у положенні «лежачи» або «на колінах» здійснюється за допомогою детектора, який виготовляється, як і попередній із алюмінієвого дроту з гачком на кінці. Якщо рослинність не надає можливості використовувати шукач розтяжок, то пошук ведеться візуально та вручну.

Таким чином, під час виконанні бойових завдань в зоні проведення операції об'єднаних сил командири підрозділів обов'язково повинні включати до складу розвідувальних органів саперів-розвідників, які повинні пройти навчання та мати досвід роботи по подоланню мінно-вибухових загороджень, мін та боєприпасів-пасток, що установлені на розтяжках.

УДК 355

Сутюшев Т.А., кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВВЕДЕННЯ У ПРАКТИКУ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПОНЯТТЯ «СИСТЕМА ОПЕРАТИВНИХ ДІЙ НГУ»

Висновок про необхідність введення у практику органів військового управління Національної гвардії України (НГУ) поняття «система оперативних дій НГУ» робиться на підставі аналізу загальної спрямованості розвитку воєнного мистецтва, завдань НГУ, з урахуванням сучасних воєнно-політичних умов та існуючої системи операцій Збройних Сил України, а також поглядів на застосування об'єднаних сил безпеки та оборони держави. Розроблення системи оперативних дій НГУ передбачає уточнення місця, ролі й завдань формувань НГУ у складі сил сектору безпеки і оборони держави у мирній та воєнний час. Основу системи оперативних дій НГУ мають скласти форми оперативних дій з припинення масових заворушень і відновлення громадського порядку у масштабах регіону та держави в цілому, з припинення терористичної діяльності, яка викликає порушення функціонування особливо важливих об'єктів, як у масштабі регіону та держави в цілому. Окремий блок зазначеної системи мають скласти форми оперативних дій з локалізації та припинення збройного конфлікту усередині держави та при відсічі збройної агресії, насамперед, з декількох оперативних напрямків одночасно.

При розробленні форм дій оперативного рівня слід звертати увагу на визначення ознак їх приналежності саме до оперативного рівня. Так, у випадку дій військового характеру, додатковою ознакою їх приналежності до оперативного рівня може бути їх спрямованість на зміну оперативної конфігурації своїх військ (сил), яка послідовно наближає до досягнення успіху у військовій компанії в цілому.

У випадку розроблення форм дій більш притаманним силам безпеки, наприклад, стабілізаційних дій, їх приналежність до форм оперативного рівня може характеризуватись наявністю ознак їх націленості на відновлення стабільності функціонування інфраструктури одного-двох регіонів до рівня, притаманного звичайним умовам мирного часу.

В цілому, розроблена система оперативних дій буде надавати, при виникненні та реалізації загроз безпеки держави, в ході оперативного планування щодо застосування формувань НГУ, можливість формувати на

основі такої системи комплекс оперативних дій, які (дії) при їх реалізації будуть сприяти локалізації та ліквідації конкретних загроз.

УДК 355

Сутюшев Т.А., кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України

ПЕРСПЕКТИВА ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ

На сході України продовжується збройне протистояння сторін, в ході якого достатньо часто на тих чи інших ділянках лінії розмежування виникає вогневе протиборство. На сьогодні форма дій української сторони офіційно надається як операція об'єднаних сил (ООС). Будь-яка операція повинна мати чітке визначення мети (наприклад, розгром угруповання противника, витиснення його з території, яку він контролює, примушення його до здачі у результаті оточення та ін.). Офіційно у відкритих джерелах інформації мета ООС чітко та однозначно не позначається. Деякі фахівці вважають, що метою цієї операції може бути оперативне сковування. На даний час цей термін у діючих документах практично не вживається. Ознаки оперативного сковування, яке, очевидно, має бути пов'язано із замислом ООС (який теж чітко не декларується) визначити достатньо складно, тим більш без однозначного обґрунтованого уявлення про наміри протидіючої сторони. Тепер, якщо говорити про показники ООС, то для неї, як і для будь-якої операції, необхідно говорити, насамперед, про такий показник, як тривалість операції (на сьогодні про нього складно будь-що конкретно говорити), темп операції у будь-якому виразі, ризики операції та ін. З урахуванням хроніки ООС важко сьогодні говорити й про таку ознаку операції, як намагання покращити у своїх інтересах оперативну конфігурацію з метою наближення до бажаного фіналу воєнної компанії на сході України в цілому.

У зв'язку з наведеним, якщо характеризувати форму дій на сході, то можна говорити, що вона більш притаманна бойовим діям, а з урахуванням їх статичності ці дії можна позначати як позиційні бойові дії.

З урахуванням ситуації, яка склалась на сході України, при відсутності чіткого уявлення про потрібний комплекс окремих операцій, який може бути покладений в основу послідовних дій для вирішення конфлікту шляхом застосування воєнної сили, навряд чи, цей варіант є реалістичним. Тим більш про це можна стверджувати з урахуванням відсутності достатньо підготовлених

не тільки оперативних, але й стратегічних резервів. Тому на сьогодні безальтернативним виглядає досягнення мирних угод з огляду на відомі домовленості у форматі «Мінськ-2». У той же час, з метою виключення загострення конфлікту, доцільним, до досягнення мирної угоди, виглядає введення у зону конфлікту миротворчих сил.

Раціональним варіантом надання миротворчих сил вбачається контингент у складі угруповання Збройних сил Республіки Білорусь. Основним аргументом на користь такого варіанту є спільне історичне минуле наших країн, позитивне ставлення переважаючої маси населення України до білоруського народу та держави Білорусь у цілому. Окремим аргументом також є високий рівень навченості білоруської армії і, безумовно, той факт, що переговорний процес з урегулювання конфлікту на сході України відбувається у Мінську – столиці Білорусі.

УДК 355.4

Ткаченко М.Д., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України;
Подвизніков С.М., старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ) ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Головним управлінням Національної гвардії України (НГУ) у взаємодії з представниками ЗСУ, органів державної влади розроблено варіанти застосування складових сил оборони відповідно до імовірних сценаріїв виникнення та розвитку ситуації воєнного характеру на середньо- та довгострокову перспективу.

Досягнення мети застосування НГУ за цими сценаріями планується здійснювати в умовах правового режиму воєнного стану з передачею в оперативне підпорядкування органам військового управління ЗСУ визначених сил і засобів для виконання наступних основних завдань:

- ведення бойових (спеціальних) дій у складі угруповань сил оборони;
- прикриття визначених ділянок державного кордону або морського узбережжя разом з підрозділами Державної прикордонної служби України та ЗСУ;

- ліквідація, локалізація (нейтралізація) повітряних десантів, ДРС та НЗФ у тилівій смузі угруповань військ;
- участь у виконаннях завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану;
- виконання завдань територіальної оборони України.

Основними формами застосування військових частин (підрозділів) НГУ будуть: участь в операції сил оборони; стабілізаційна операція угруповання НГУ на окремих (неосновних) напрямках; бойові (спеціальні), службово-бойові дії, спеціальні операції, бої військових частин оперативного призначення та ін.

З позицій сьогодення визначені форми застосування військових частин (підрозділів) оперативного призначення НГУ вимагають більш повного осмислення та аналізу. Це обумовлено тим, що в сучасних умовах вектор розвитку засобів і способів ведення війни направлений у бік зростання мобільності дій військових частин (підрозділів), причому зростання з прискоренням. Двигуном розвитку є прагнення кожній з протилежних сторін добитися успіху при будь-яких, у тому числі і несприятливих умовах і обставинах. Чим по суті відрізняються мобільні дії від звичайних? Яка їх мета? Чи не відкласти до кращих часів практичне вирішення проблеми мобільних дій військових частин (підрозділів) НГУ?

Відношення до цієї проблеми в середовищі фахівців НГУ, якщо судити по публікаціях, ще не сформувалося, що в якійсь мірі може бути пояснено об'єктивними труднощами військового реформування. Разом з розумінням її актуальності спостерігається і деякий скепсис (хоча мобільні дії відомі з давніх пір, їх сучасна роль – щось принципово нове і поки не зовсім зрозуміле). Але історичний досвід свідчить, що не відмітити вчасно важливу нову тенденцію – означає багато втратити. Чи слід відноситися до факту зростання мобільності дій військ як до чергової моди у військовій справі? Очевидно немає.

Необхідно показати, що питання впровадження мобільних дій в бойову практику має державне значення, оскільки безпосередньо пов'язане з вирішенням проблеми забезпечення національної безпеки країни і, крім того, є прекрасним стимулом для підйому морального стану військ і реформування їх в руслі сучасних вимог.

Для послідовного вирішення проблеми мобільності дій військових частин (підрозділів) НГУ необхідно наступне:

- по-перше, запропонувати нормативно-правову базу для обґрунтування мобільності дій;
- по-друге, розробити і впровадити у війська системи розвідки, управління, всебічного забезпечення мобільних дій, що реально діють, а також відповідні зразки озброєнь та військової техніки;

– по-третє, створити мобільні формування у військах, провести їх злагодження. Надалі регулярно практикувати тренування військових формувань НГУ щодо ведення мобільних дій.

УДК. 351.862.4

Халеп В.В., старший викладач-начальник парашутно-десантної служби кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії Національної гвардії України, полковник

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ ОБҐРУНТУВАННЯ ФОРМУВАННЯ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ МІЖЕТНІЧНОГО КОНФЛІКТУ

В доповіді подані рекомендації щодо застосування методики обґрунтування формування Національної гвардії України для вирішення завдань у разі виникнення міжетнічного конфлікту в одному із регіонів (областей) держави.

Розроблені рекомендації представлені як окремі напрями для реалізації у Національній гвардії України.

Першим напрямом впровадження результатів розробленої методики є внесення змін до законодавчо-нормативного забезпечення діяльності військових частин Національної гвардії України, які залучаються для виконання завдань в районі виникнення міжетнічного конфлікту.

Запровадження змін до законодавчо-нормативного забезпечення діяльності військових частин угруповання дозволить не лише створити систему формування угруповання Національної гвардії України для вирішення завдань в регіоні, де виник міжетнічний конфлікт, а і удосконалити роботу командира та штабу угруповання щодо організації та керівництва спеціальною операцією з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, визначити маршрути висування та місця призначення для кожної військової частини, порядок взаємодії з державною адміністрацією області, органами місцевого самоврядування.

Другий напрям. Реорганізація системи підготовки фахівців військових частин Національної гвардії України.

На сьогодні, в системі бойової та спеціальної підготовки Національної гвардії України відсутня обґрунтована система підготовки фахівців з напрямку “виконання специфічних завдань, які можуть виникнути в регіоні міжетнічного конфлікту”.

Так для частин з охорони громадського порядку і військових частин оперативного призначення визначено лише проведення тактичних завдань по взаємодії з різними органами у разі ускладнення обстановки на об’єктах органів

державної влади, що уже охороняються, але це завдання лише частково пов'язано з переліком тих специфічних завдань для військових частин Національної гвардії України в регіоні виникнення міжетнічного конфлікту.

Використання методики формування угруповання Національної гвардії України для вирішення завдань в регіоні, де виник міжетнічний конфлікт, і забезпечення функціонування регіональних органів виконавчої влади дозволяє частково реорганізувати системи підготовки необхідних фахівців військових частин.

Третій напрям. Організаційні заходи удосконалення системи залучення військових частин до формування угруповання Національної гвардії України.

При визначенні чисельності угруповання необхідно врахувати не лише кількість завдань, а і чисельність населених пунктів регіону, де їх необхідно виконувати.

Четвертий напрям. Технічне оснащення органів управління сформованого угруповання Національної гвардії України.

Для успішного виконання військовими частинами Національної гвардії України завдань, в регіоні виникнення міжетнічного конфлікту, необхідно удосконалити технічне оснащення органів управління сформованого угруповання.

Оснащення сучасними засобами управління і зв'язку дозволить у повному обсязі реалізувати командиром угруповання управлінських функцій при виконанні військовими частинами Національної гвардії України завдань в регіоні виникнення міжетнічного конфлікту.

Отже, запропоновані пропозиції дозволять командуванню Національної гвардії України формувати необхідні угруповання не методом проб і помилок, а на певній науковій основі.

УДК: 358.2/.3:355.457/.458](477)(045)

Харун О.М., старший викладач кафедри інженерного забезпечення та технічних засобів охорони кордону Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник; **Матушак М.С.**, слухач факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор; **Чиж О.В.**, старший викладач кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

ІНЖЕНЕРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ДІЛЯНОК ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НАД ЯКИМИ ВІДНОВЛЕНО КОНТРОЛЬ ПРИКОРДОННИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

У разі прийняття рішення на проведення в окремих районах Луганської та Донецької областей міжнародної операції з підтримання миру та безпеки Російська Федерація буде вимушена вивести з території України регулярні частини та підрозділи своїх збройних сил.

В цей період структурними підрозділами МВС України будуть проводитися заходи щодо відновлення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, і пріоритетне завдання Державної прикордонної служби України буде – забезпечити відновлення контролю над державним кордоном.

Для відновлення контролю над державним кордоном в ДПСУ спеціально створені підрозділи швидкого реагування, але їх організаційно-штатна структура забезпечує виконання завдань по охороні другого рубежу лінії розмежування в районі проведення операції об'єднаних сил, але при взяті під охорону державного кордону даного озброєння буде не достатньо. Встановлення стаціонарних технічних систем охорони кордону за прикладом Ізраїлю чи інших країн світу потребує значних затрат часу, якого у ДПСУ не буде, тому доцільно підрозділи швидкого реагування озброїти мобільними, пересувними та переносними технічними засобами охорони кордону, а також забезпечити достатньою кількістю індивідуальних оптичних, оптико-електронних та тепловізійних засобів спостереження.

Технічні засоби охорони кордону повинні бути високомобільними, швидко розгортаєми, забезпечувати виявлення та ідентифікацію, а також проводити фото та відео документування усіх можливих цілей, а їх технічні характеристики і кількість повинна забезпечувати прикриття усієї ділянки кордону, що охороняється підрозділом. Найкращим варіантом, як показує досвід охорони кордону є комплексні технічні засоби охорони, до складу яких

повинні входити тепловізійні комплекси, радіолокаційні станції, а також безпілотні тактичні літальні апарати ближнього радіусу дії. Такий комплексний технічний підхід дасть можливість вести охорону кордону в любых фізико-географічних та погодно-кліматичних умовах.

В ДПСУ пройшли випробування подібні комплексні технічні засоби, але вони ще потребують удосконалення та доопрацювання. Виробнича база, наявність нових тепловізійних комплексів, нових та модернізованих радіолокаційних станцій, дозволяє в короткі терміни розробити мобільні комплекси технічних засобів охорони кордону на легкоброньованій автомобільній базі, а досвід експлуатації подібних технічних засобів дає можливість в короткі строки організувати їх використання в охороні державного кордону України.

УДК355.318:355

Чепель М.О., ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ФОРМУВАННЯ СЦЕНАРІЮ РЕАГУВАННЯ НА ЗМІНИ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІЙ ОБСТАНОВЦІ В ХОДІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ СИЛАМИ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Сили охорони правопорядку (СОПр) в ході виконання завдань із забезпечення громадської безпеки (ЗГБ) все частіше стають об'єктом впливу, безпосереднім учасником інформаційно-психологічного протиборства (ІПП), коли технології інформаційно-психологічного впливу (ІПВ) на індивідуальну, групову і масову свідомість активно використовуються суб'єктами впливу проти правоохоронців. Все це позначається на інформаційно-психологічній обстановці (ІПО), яка являє собою сукупність чинників і умов, що мають істотний вплив на формування інформаційно-психологічного середовища, характерного для даного регіону (місцевості, країни в цілому) у певний період часу і яка виражається через систему кількісних і якісних характеристик стану стосунків (відносин) між суб'єктами і об'єктами ІПВ. Зміни в ІПО можуть характеризуватися умовами інформаційно-психологічного середовища (виходячи з інтересів органів державної влади, СОПр та держави в цілому), наявністю, рівнем загроз що впливають на стан громадської безпеки, метою, яку переслідують суб'єкти ІПВ та формами ІПП (інформаційно-психологічна акція, атака, удар) за допомогою яких здійснюється вплив тощо. Все це безпосередньо впливає на морально-психологічний стан та можливість

виникнення ризику психогенних втрат серед особового складу СОПр, що залучається до виконання завдань ЗГБ.

Для своєчасного реагування на зміни в ІПО пропонується використовувати метод сценаріїв, який дозволить розробити перелік найбільш вірогідних (типових) сценаріїв ситуацій в залежності від рівня напруженості ІПО. На сьогоднішній день цей метод найбільш зарекомендував себе як один із методів прогнозування для формування конкретних процедур підготовки й прийняття рішень. Розроблення типових сценаріїв є підґрунтям для визначення заходів, щодо підтримання на потрібному рівні інформаційно-психологічної безпеки особового складу СОПр, що виконує завдання із ЗГБ.

Формування та опис сценарію пропонується здійснювати в наступній послідовності:

– можливі причини виникнення конфлікту (ситуації), що становлять загрозу громадській безпеці і потребують залучення СОПр;

– можливий розвиток конфлікту (ситуації), масштаби, наслідки;

– цілі, які ставить суб'єкт ІПП;

– динаміка зміни напруженості ІПО;

– динаміка застосування форм ІПП;

– динаміка застосування форм і способів протидії та захисту від ІПВ;

– оцінки (реальні, прогнозні) показників потенціалу суб'єктів ІПП, а саме:

1) кількість ІПВ;

2) частота ІПВ;

3) тривалість ІПВ;

– очікувані наслідки застосування ІПВ на особовий склад СОПр (у відсотковому відношенні кількість психогенних втрат серед особового складу).

Напрямок подальшої роботи є створення та наповнення баз даних сценаріїв для використання автоматичними системи підтримки прийняття рішень.

УДК 355.44

Чупрун В.Т., завідувач сектору досліджень з охорони праці, військових та електротехнічних досліджень Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса; **Сутюшев Т.А.**, кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТАФЕТНОГО ПОШУКУ У ГІРСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ АРМІЙСЬКОЇ АВІАЦІЇ

Одним з проблемних практичних питань, яке постає перед старшим оперативним начальником від Національної гвардії України (НГУ) при організації естафетного пошуку у гірських умовах із застосуванням армійської авіації, є визначення реального складу потрібних сил на ведення пошуку та раціонального його розподілу за етапами пошуку. З урахуванням протяжності смуги пошуку та відведеного на нього часу визначається темп пошуку. Знання цього показника та можливостей наявного особового складу (з відповідною профільною підготовкою) дозволяють визначити кількість естафет пошуку, тобто кількість пошукових команд і, відповідно, етапів пошуку. З урахуванням можливого складу групи противника визначається чисельність кожної пошукової команди. Вона має перевищувати як мінімум у 2-3 рази склад противника. Чисельність пошукової команди має корегуватись з урахуванням особливостей ландшафту смуги пошуку та потрібної інтенсивності пошуку, яка буде визначатись обраним бойовим порядком із визначеними для нього інтервалами та дистанціями між військовослужбовцями.

Проведення розрахунків за наведеними рекомендаціями для випадку двох-трьох – етапного естафетного пошуку потребує не більш 15-20 хвилин при наявності паспортів-формулярів на військовослужбовців (з відповідною профільною підготовкою) з числа наявного складу, який своєчасно може бути доставлений до смуги пошуку з застосуванням армійської авіації. Прийняття рішення на застосування армійської авіації з метою десантування пошукових команд на рубежі вводу в пошук та мінування меж смуги пошуку доцільно проводити авіаційним командирам та старшим оперативним начальником, відповідальним від НГУ за організацію пошуку, сумісно у заочній формі. Завершення оформлення рішення у вигляді польотного завдання має проводитись за участю представника зазначеного начальника. Відпрацювання цих процедур потребує не більше 20 хвилин. Все це доцільно здійснювати у

тимчасових пунктах дислокації сил і засобів аеродромно-технічного та інженерно-авіаційного забезпечення з виконання завдань (наприклад, вертольотною парою) у смузі пошукових дій.

УДК 629.017

Чухлатий А.В., доцент кафедри оперативного мистецтва оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України;
Бутузов В.Ю., слухач 718 навчальної групи оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України, майор

КОМАНДНО-ШТАБНЕ МОБІЛІЗАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Командно-штабне мобілізаційне навчання є формою спільного навчання командирів та органів управління одного оперативно-територіального об'єднання (з'єднання, військової частини) за єдиною темою, спільною метою під безпосереднім керівництвом органу військового управління, якому вони підпорядковані. Таке навчання проводиться з метою вдосконалення навичок посадовими особами органів управління щодо практичного виконання функціональних обов'язків за призначенням, злагодження органів управління одного оперативно-територіального об'єднання (командирів і штабів однієї військової частини), комплексного практичного відпрацювання питань управління військами в процесі підготовки та в ході здійснення заходів мобілізаційного розгортання Національної гвардії України для виконання визначених службових (бойових) завдань в умовах особливого періоду.

У доповіді наголошується, що з метою вироблення єдиних підходів до підготовки та проведення мобілізаційних заходів військ (з'єднання, військової частини), управління мобілізаційним розгортанням, порядку організації мобілізаційної роботи у військах, відпрацьовано командно-штабне мобілізаційне навчання, що містить детальні описи та приклади відпрацювання всіх документів, що розробляються в ході підготовки заходів з підготовки органів управління.

УДК 35.071.1

Чухлатий А.В., доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Методика порівняння військових частин Національної гвардії України (НГУ) та її оперативно-територіальних об'єднань має відношення до теорії оцінювання можливостей військових формувань.

Бойові можливості сухопутних військ (сил) характеризуються чисельністю угруповання військ противника, яку вони спроможні розгромити (знищити) у наступі (відбити удар в обороні) за умов збереження своєї боєздатності.

До загальних показників бойових можливостей сухопутного військового формування можна віднести такі:

– чисельність угруповання військ (сил) противника, яку військово формування спроможне розгромити в наступі (відбити удар в обороні) за умов збереження своєї боєздатності;

– розмір території, якою військово формування може оволодіти в наступі або утримати в обороні (у відповідності до цього визначаються часткові показники бойових можливостей: ширина смуга прориву і глибина бойового завдання, темп просування, глибина дій по об'єктах противника в наступі або розміри смуги [району] оборони);

– час, який потрібний для виконання завдання в наступі або протягом якого військово формування спроможне утримувати позиції в обороні, а при виконанні завдання у відриві від головних сил – тривалість автономних дій;

– очікуваний рівень втрат у ході виконання бойового завдання.

Бойові можливості військ залежать від впливу низки факторів. До них належать: чисельність особового складу; кількісно-якісні показники основних видів озброєння, бойової техніки, що знаходяться на озброєнні. Ці фактори відносно легко піддаються кількісному відображенню показниками, зручними для використання.

В Національній гвардії України процес оцінювання можливостей ускладнюється ще в більшій мірі, бо проводиться не лише з метою виявити, чи справиться певне формування з виконанням конкретного завдання, а й з метою з'ясування, яким типам військових частин потрібно надавати перевагу під час розбудови гвардії.

На відміну від ЗСУ Національна гвардія України виконує основну кількість різноманітних завдань у сфері громадської і державної безпеки й необхідно при

оцінюванні військових частин забезпечити можливість їх порівняння незалежно від їх різноманітності.

Мета розгляду проблемного питання полягає у розробленні вихідних посилок, достатніх для визначення можливостей формувань НГУ (можливостей військових частин будь-якого призначення, оперативно-територіальних об'єднань НГУ), сукупності показників і критеріїв для оцінювання можливостей різних формувань гвардії, а також для порівняльного їх оцінювання з метою виявлення кращих серед них за поточним станом.

УДК 629.017

Чухлатий А.В., доцент кафедри оперативного мистецтва оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України;
Романюк В.І., слухач 718 навчальної групи оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України, капітан

КОМАНДНО-ШТАБНЕ НАВЧАННЯ: УЧАСТЬ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ОБОРОНІ В ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Командно-штабні навчання є формою спільного навчання командирів, штабів, начальників родів військ та служб. Командно-штабні навчання проводяться для удосконалення злагодженості та оперативності в роботі командирів і штабів, навичок організації службово-бойової діяльності та у безперервному управлінні військами при виконанні завдань у будь-яких умовах обстановки.

На відміну від тактико-спеціальних навчань, під час командно-штабних навчань основна увага приділяється роботі органів управління (командирів і штабів) на всіх етапах підготовки і виконання бойових (спеціальних) завдань.

Залучення до практичних дій особового складу підпорядкованих підрозділів при цьому має обмежений допоміжний характер і використовується як засіб перевірки своєчасності, правильності, і доцільності прийнятих управлінських рішень та якості їх доведення.

З метою вироблення єдиних підходів до підготовки та виконання завдань з територіальної оборони в зоні відповідальності оперативно-територіального об'єднання, порядку організації управління і взаємодії, відпрацьовано командно-штабне навчання, що містить детальні описи та приклади відпрацювання всіх документів, що розробляються в ході роботи органів військового управління щодо залучення сил Національної гвардії України до виконання завдань територіальної оборони.

Бабков Ю.П. ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ТЕОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	4
Бабков Ю.П., Дорофєєв А.С. СЦЕНАРІЙ ДІЙ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ОДНОЧАСНОМУ ВИНИКНЕННІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО І ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ В ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ	5
Бацамут В.М. ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ.....	7
Башкатов Є.Г., Фалько С.А. РОЛЬ ВОЄННОЇ ІСТОРІЇ В ФОРМУВАННІ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	9
Белашов Ю.О., Тробюк Д.В. ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ОХОРОНИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	10
Бурбела С.В. ТЕНДЕНЦІЇ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ ТА ХАРАКТЕР ЗАГРОЗ І НЕБЕЗПЕК НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ УКРАЇНИ.....	11
Власюк В.В., Кириллов Д.В. АПРОБАЦІЯ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТІ ВИКОНАТИ БОЙОВЕ ЗАВДАННЯ ПОХІДНОЮ ОХОРОНОЮ ЩОДО НЕДОПУЩЕННЯ РАПТОВОГО НАПАДУ ПРОТИВНИКА НА ГОЛОВНІ СИЛИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МАРШУ ПІДРОЗДІЛОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	12
Волобуєв Р.В. ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ З КОНВОЮВАННЯ ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ	14
Гарбузов О.А., Євтушенко І.В. ЗАХОДИ З ЛІКВІДАЦІЇ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ ФОРМУВАНЬ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ	15
Гармаш В.П. ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО СТАТУСУ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ	17
Головань О.М., Яковенко Е.С. ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....	18
Голубок М.Г., Шерстюк А.Д. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ ІМІТАЦІЇ БОЮ В СИСТЕМІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	19

Гончар Р.О. ТАКТИКА ЗАПОБІГАННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ГРУПОВИХ ПОРУШЕНЬ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ.....	20
Гунбін К.Ю., Перепічка В.М. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ТА АКТИВНОЇ ОБОРОНИ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ (МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ).....	22
Єманов В.В., Павлов Я.В. ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ДОСТАТНОСТІ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	23
Єрмошин М.О., Малюга В.Г. ОЦІНКА РІВНЯ ТЕХНОГЕННОЇ НЕБЕЗПЕКИ У ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	24
Жабінський В.М., Ліщук Р.П. УЧАСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПРИПИНЕННІ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ОСІБ, УЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ЗАСУДЖЕНИХ, А ТАКОЖ У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТАКИХ ДІЙ В УСТАНОВАХ ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ, ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ	25
Захарчук Д.О. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА МОРСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ В МЕЖАХ ДНІПРО-БУЗЬКОГО ЛИМАНУ	27
Ковальов І.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ (ГРОМАДСЬКОЇ) БЕЗПЕКИ	29
Ковтуненко А.В., Хорошун В.П., Воронін А.І. ДЕКОНТАМІНАЦІЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЇХ ПОЗИЦІЙ З МЕТОЮ ЗБЕРЕЖЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ТА ЗМЕНШЕННЯ ВТРАТ СЕРЕД ОСОБОВОГО СКЛАДУ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	30
Коськін О.О. ВИКОРИСТАННЯ КРУГЛОГО ЩИТА КОМАНДИРАМИ ПІДРОЗДІЛІВ В БОЙОВИХ ПОРЯДКАХ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО (ГРОМАДСЬКОГО) ПОРЯДКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ	31
Косяк О.Г. ПРОБЛЕМИ ЕВАКУАЦІЇ СПЕЦКОНТИНГЕНТУ ІЗ ЗОНИ ХІМІЧНОГО ЗАРАЖЕННЯ ДО ІНШИХ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ В БЕЗПЕЧНІЙ ЗОНІ	33
Кривий І.В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НА НЕСТАНДАРТНІ (КРИЗОВІ) СИТУАЦІЇ ТА ПРОВОКАЦІЇ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ.....	34

Криворучко І.Я., Балагур Л.О. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПИТАННЯ ОБҐРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННИМ ПІДРОЗДІЛОМ	36
Кулешов О.П. ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПРИ САМОСТІЙНОМУ ЇЇ НЕСЕННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	37
Лавніченко О.В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	39
Лазоренко О.В. ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ НА ДІЛЯНЦІ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ	40
Lazutskiy A. FORCE PROTECTION IN CONDUCTING OF OPERATIONS. EXPERIENCE OF MEMBER COUNTRIES' FORCES OF NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION	41
Лемешко В.В., Баратюк В.І. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ТАКТИКИ ДІЙ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПРИ БЛОКУВАННІ (НАПАДУ) МІСЦЯ ДИСЛОКАЦІЇ ПРИКОРДОННОГО ПІДРОЗДІЛУ.....	42
Луцьов О.Ю. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БЕЗПІЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ПРОТИДІЇ БПЛА ПРОТИВНИКА	44
Макарчук Ю.А., Сутюшев Т.А. ПІДХІД ДО ВИДІЛЕННЯ ТА РОЗПОДІЛУ СИЛ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ІЗОЛЯЦІЙНИХ ДІЙ	45
Меленті Є.О., Гой А.В., Третяк Д.В. АНТИТЕРОРИСТИЧНИЙ ЗАХИСТ: ДОСВІД ЄВРОПИ	46
Минько О.В. ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	48
Михайленко О.В., Грінченко В.В. ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	49
Назаренко О.Л., Лиходій О.В., Лісіцин В.Е. МОДЕЛЬ ОБҐРУНТУВАННЯ СПОСОБУ ДІЙ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ...	51
Неклонський І.М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА КРИЗОВОГО РЕАГУВАННЯ	52
Оборонов М.І., Токар О.А., Попадюк Р.В. МЕТОДИКА РОБОТИ КОМАНДИРА ТА ШТАБУ ПІДРОЗДІЛУ З ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ У ВІДРИВІ ВІД ПУНКТУ ПОСТІЙНОЇ ДИСЛОКАЦІЇ	

ПІДРОЗДІЛІВ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	54
Обрядін В.В., Подвизніков С.М., Корженко Д.Ю., Коршунов А.К. ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ОПЕРАТИВНОСТІ В РОБОТІ КОМАНДИРА ТА ШТАБУ ЧАСТИНИ ПРИ ВИКОРИСТАННІ СИСТЕМИ АВТОМАТИЗОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ У ТАКТИЧНІЙ ЛАНЦІ УПРАВЛІННЯ	55
Олещенко А.І. ТОПОГРАФІЧНІ І СПЕЦІАЛЬНІ КАРТИ ТА ПЛАНИ, ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	57
Онопрієнко О.С., Споришев К.О. ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ПРОГНОЗУВАННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ У ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	58
Панченко В.Ю., Євсєєв В.О. ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ТЕОРЕТИЧНИХ ПОЛОЖЕНЬ ЩОДО УЧАСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ВИНИКНЕННЯ ОКРЕМИХ ГРУП МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	59
Пащенко В.В., Нестеренко О.О. ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБКИ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ТА ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ ПРИСКОРЕННЯ РОЗРАХУНКІВ МАРШУ, РОЗРОБКИ АЛГОРИТМІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВЕЗЕНЬ РІЗНИМИ ВИДАМИ ТРАНСПОРТУ	61
Пащенко В.В., Нестеренко О.О. ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ ВИБУХОТЕХНІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ГРУП ЛІКВІДАЦІЇ ЗАГРОЗИ ВИБУХУ	63
Петік А.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ З ПРИПИНЕННЯ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ЗАСУДЖЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ	64
Писарєв А.В., Молодцов В.А., Лазутський А.Ф. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗБРОЇ НА НОВИХ ФІЗИЧНИХ ПРИНЦИПАХ	65
Писарєв А.В., Радченко І.О., Писарєв С.А. АНАЛІЗ ВПЛИВУ НАСЛІДКІВ РУЙНУВАНЬ ХІМІЧНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ НА БОЙОВІ ДІЇ ВІЙСЬК	67
Пономарьов В.О., Меленті Є.О. ЗАНЯТТЯ З РУКОПАШНОГО БОЮ ЯК ПОЄДНАННЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗУ ЖИТТЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ	68

Прохоренков Д.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ ПРИ ВЕДЕННІ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМИ ВОЄНІЗОВАНИМИ АБО ЗБРОЙНИМИ ФОРМУВАННЯМИ (ГРУПАМИ)	70
Пташка С.Д. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОГО НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ	71
Радченко І.О., Писарєв А.В., Молодцов В.А. АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА БІОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ	73
Росляков О.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ЗБРОЇ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ	75
Савенко К.О. ДЖЕРЕЛА, ХАРАКТЕР ЗАГРОЗ ТА ВИКЛИКІВ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ УКРАЇНИ.....	77
Савін А.А., Суконько С.М. ПРО НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ “БУФЕРНОЇ ЗОНИ” МІЖ МІТИНГУВАЛЬНИКАМИ ТА БОЙОВИМИ ПОРЯДКАМИ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ.....	78
Саморок М.Г., Іванишин Р.О. ЕШЕЛОНУВАННЯ ЕКІПРОВКИ ТА СПОРЯДЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В ГОРАХ.....	79
Сафошкіна Л.В., Музичук В.А., Лісцин В.Е. АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБАМ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ	81
Споришев К.О., Клішин В.М. ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ОЦІНКИ МОЖЛИВОСТЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПІДТРИМАННІ ПРАВОПОРЯДКУ В РАЙОНІ ВИНИКНЕННЯ ПАНДЕМІЇ.....	82
Старух О.С., Бутко Р.В., Хорошун В.П. ПРИЙОМИ ПОДОЛАННЯ МІННО-ВИБУХОВИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ, ЯКІ СКЛАДАЮТЬСЯ З МІН ТА БОЄПРИПАСІВ-ПАСТОК, ЩО УСТАНОВЛЕНІ НА РОЗТЯЖКАХ ..	83
Сутюшев Т.А. ОБґРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВВЕДЕННЯ У ПРАКТИКУ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПОНЯТТЯ «СИСТЕМА ОПЕРАТИВНИХ ДІЙ НГУ» ...	85
Сутюшев Т.А. ПЕРСПЕКТИВА ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ	86
Ткаченко М.Д., Подвизніков С.М. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ) ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	87

З М І С Т

Халеп В.В. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ ОБІРУНТУВАННЯ ФОРМУВАННЯ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ МІЖЕТНІЧНОГО КОНФЛІКТУ	89
Харун О.М., Магушак М.С., Чиж О.В. ІНЖЕНЕРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ДІЛЯНОК ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НАД ЯКИМИ ВІДНОВЛЕНО КОНТРОЛЬ ПРИКОРДОННИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ	91
Чепель М.О. ФОРМУВАННЯ СЦЕНАРІЮ РЕАГУВАННЯ НА ЗМІНИ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІЙ ОБСТАНОВЦІ В ХОДІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ СИЛАМИ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ.....	92
Чупрун В.Т., Сутюшев Т.А. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТАФЕТНОГО ПОШУКУ У ГІРСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ АРМІЙСЬКОЇ АВІАЦІЇ	94
Чухлатий А.В., Бутузов В.Ю. КОМАНДНО-ШТАБНЕ МОБІЛІЗАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ.....	95
Чухлатий А.В. ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	96
Чухлатий А.В., Романюк В.І. КОМАНДНО-ШТАБНЕ НАВЧАННЯ: УЧАСТЬ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ОБОРОНІ В ЗОНІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ.....	97

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**“Службово-бойова діяльність
Національної гвардії України:
сучасний стан, проблеми та перспективи”**

Секція 1

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *І.Є. Морозов*

Комп'ютерне складання і верстання: *С.О. Воробйов;
О.В. Ніконенко;
Ю.І. Купрієнко;
І.В. Грачова;
О.О. Єсіпова;
Т.Р. Серенко*

Формат 60x84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 8,14.
Тираж 50 прим. Зам. №275

Видавець і виготовлювач Національної академії Національної гвардії України
майдан Захисників України, 3, м. Харків-1, 61001.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4794 від 24.11.2014 р.